

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XX — Број 333
Субота, 17 мај 1958

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

СМРКАВА СЕ!
КО ЗНА КОЛИКО
ХИЛАДА ГМИЗА-
ВАЦА ЧЕКА
МРАК ПА ДА НА-
ВАЛИ НА НАС...

ЗАПАЛИКУ
ВАТРУ, ОЧЕ!
ПОКУШАЈ ДА
СПАВАШ! ЈА КУ
ЧУВАТИ СТРА-
ЖУ...

ТИ КЕШ ЧУВАТИ
СТРАЖУ... ДИВНО,
ЗАСТА! И ЈА НЕ
ТРЕБА НИШТА
ДА БРИНЕМ!
ХА! ХА! ХА!
ХА!

ОЧЕ, ПРЕСТАНИ!
ТО НАМ НИШТА НЕЋЕ
ПОМОЋИ! ИМАМО
ОРУЖЈЕ, А ПОРЕД
ТОГА...

... НЕМА НИ ТРАГА
ОД ДИВНОХ
ЖИВОТИЊА!

ЗА
ИМЕ СВЕТА,
БИЛЕ!
ПОГЛЕ-
ДАЈ...

ОХ... ТО НАМ
СЕ ПРИБЛИ-
ЖАВА! НЕ ПЛА-
ШИ СЕ,
ОЧЕ!

УЖАСНА
НЕКА ЗВЕР!
ПОКРЕНИ СЕ...
ПУЦАЈ!!

ЧЕКАЈ ДОК
НАМ ПРИЂЕ...
ОНДА ЋЕМО
ОБОЈИЦА
ПУЦАТИ!

НЕ ЈОШ...
ПРИБЛИ-
ЖАВА
СЕ...

НЕ, ОЧЕ! НЕ ПУЦАЈ!
ОСЕДЛАН ЈЕ!
ТО ЈЕ НЕКА
ДОМАКА ЖИ-
ВОТИЊА!

ОСЕДЛАН ЈЕ!
КАКВА СРЕЋА!
САД МОЖЕШ ДА
ОДРАШЕШ ДО
РАКЕТЕ... ЧИМ
СВАНЕ...

МА КО ДА ЈЕ
ГАЗДА ОВЕ ЗВЕРИ,
СИГУРНО ДА НИЈЕ
ДАЛЕКО! ЗАТО ЈЕ
БОЉЕ ДА ОДМАХ
КРЕНЕМО!

НОГА МЕ
СТРАШНО БО-
ЛИ... УЗЈАШИ
И ТИ...

НЕ, ЈА КУ ПЕШИЦЕ...
ДА ВОДИМ ОВОГ
ЧУДНОГ КОЊА! ПУ!
САМ ЗАПАМТИО!

ИЗНЕНАДА...

БИЛЕ! ДРЖИ
УЗДУ! ОН
ПОЛЕКЕ!

ВУЧЕ
И
МЕНЕ...

ЗАДРЖИ
ГА! ХОКЕ
ДА ПОЛЕТИ!
УПОМОК!

НЕ! МОГУ
ДА ГА ЗА-
ДРЖИМ,
ОЧЕ... НЕ...
НЕ МОГУ!

ОЧЕ!
ОЧЕ!

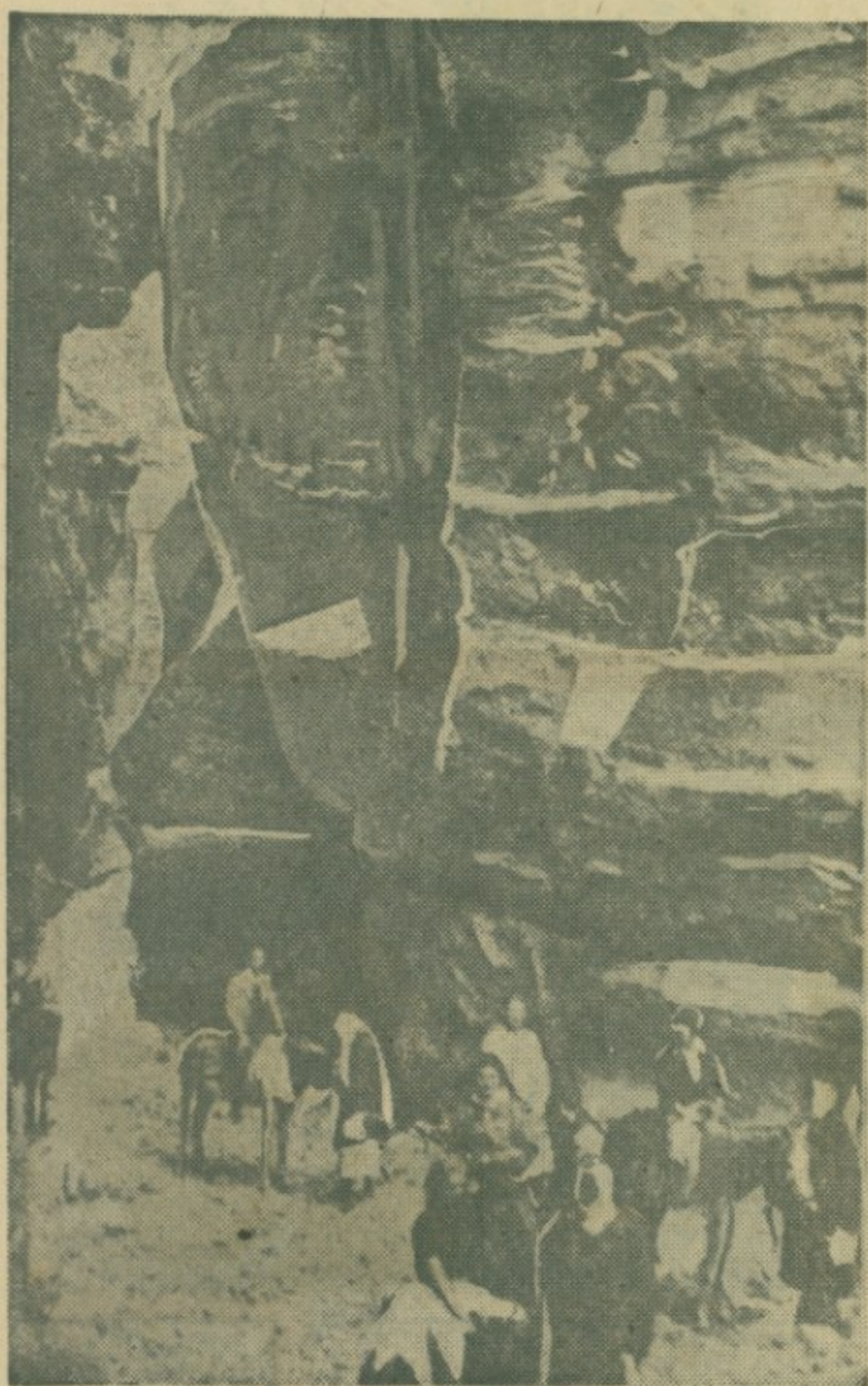

У ОВОМ БРОЈУ:

- ПЕДЕСЕТ ГОДИНА
ОД СМРТИ МИЛО-
ВАНА ГЛИШИЋА
- ПУСТИЊСКИ
ГУСАРИ
- И МНОГЕ ДРУГЕ
ЗАНИМЉИВОСТИ

• СТРИПОВИ:
Хајдук Станко, Па-
ја, Флаш Гордон, Ми-
ки, Мали гаучо, Не-
звани витез, Стари
Жућа, Томахајк и
прича у сликама Од
Икара до рукете.

Теснац којим се улази у Петру

Векovima су сујеверје и гусари пустиње чинили Петру неприступачном. Под истим поднебљем, Вавилон, Нинива или Јерихон одавно су затрпани у природним пробојима од песка и камена. Рушевине Петре, града старог више од две хиљаде година, још се као неким чудом уздику према небу.

Кроз сва столећа што су мењала лик тог каменог ороловског гнезда, ниједан Европљанин није крочио у њега. Усред пустиње, са свих страна

окожена високим природним каменим зидом, Петра је чувала своју тајну.

Године 1812, географ Луј Брукхард, Швајцарац, прерушен у Арапина, ставио је живот на кошку да би видео Петру. Прво у Лондону, а онда у Дамаску, он је учио арапски, да би затим у бедуинској одећи, под именом шеика Ибрахима, пошао према каменитом граду с намером да после настави пут за Мекку.

Безброј најневероватнијих прича кружило је о рушевинама Петре. Арабљанска племена из околине тврдила су да је то светилиште издубљено у стенама где почива-

Пустињски гусари

ју душе њихових давно преминулих предака, које није дај неверник не сме узнемирити. Причало се да у Петри лежи скривено благо египатских фараона; да су тамо зато и драго камење закопали пустињски разбојници.

Иако с лажном брадом и на леђима камиле, Брукхард се није осећао нимало безбедан кад је ушао у теснац Сик.

Град — гробница

Тај теснац, дуг два километра, једини је могућан улаз у Петру. У његовом најужем делу једва се могу миновати две камиле. Зидови теснаца високи су шездесет метара, а путевак који кроз њега води пун је камења што се одроњава с лигица. Зато је Петру увек било лако бранити.

Изненадно, кривудасти теснац се зашрава, откривајући величанствен приказ. Докле поглед може да допре, по долини оивиченој пурпурним, ружичастим, жутиим и мртвим стенама види се споменик до споменика.

И данас, као некада, бедуини улазе у Петру, град — гробницу, са силним страхом. По њиховом мишљењу, те ле поте превазилазе могућности човечјег стваралаштва и они их приписују египатским полубоговима и свештеницима-чаробњацима. Један од првих гробова исклесаних у стену која опасује Петру добио је име Ризница фараона. Векови ма су се само најхрабрији бедуини усуђивали да се каменом баци према тој гробници или да је из пушака гађају у нади да ће из ње потећи скривено благо...

Тек после Брукхардове смрти — он је умро 1816, од дизентерије, у својој тридесет шестој години — објављена је његова књига о Арабији. Било је то 1822. Може

се рећи да је те године младни географ открио свету главни град Набаћана о коме су говорили стари записи грчких и римских хроничара.

Тек почетком овог века, у пратњи добро наоружаних војника, археолози су могли да испитају Петру. А она је заиста имала шта да им пружи, јер су у њој преплићу египатска, азиска, грчка, а дошњије и римска уметност.

Заробљеници свог богатства

Ко су били Набаћани? На то питање историја још није одговорила. Чак се не може поуздано утврдити ни да ли су ближи Арапима или Јеврејима. Према сведочанствима грчких и римских историчара, њихова је цивилизација рођена из — разбојништва. Давно, у IV веку пре наше ере, кад је Александар Велики стварао своје царство, Набаћани су били гусари пустиње. Њих десет хиљада, колико их је отприлике било, контролисало је трговачке путеве којима су се кретали каравани с товарима злата, мирта, зачина и друге робе, издући из Арабије ка северу. Кроз њихову земљу водили су и путеви из Индије, из Персије, из Египта, а исто тако и из Палестине на југ. Укратко, путеви са три континента — Африке, Европе и Азије — укрштани су се јужно од Јерусалима, усред пустиње где су живели Набаћани.

Скривени иза стена, Набаћани су сачекивали и пљачкали караване, без обзира коме припадају. Кад би на њих биле упућене казнене експедиције, нестајали су у непроходној пустињи, чије су изворе свеже воде и бунаре само они познавали.

Али, како је то и морало бити, ови пустињски гусари постепено су се смиривали. Њихове породице увећавале су се брже него њихово богатство, па су били принуђени да нају сигурно склониште за своје жене и децу. И нашли су га. Било је то изванредно место: једна елипсаста долина дуга хиљаду пет стотина, а широка осам стотина метара, окружена са свих страна високим, непрелазним, као зид стрмим стенама. Само један узан теснац водио је у њу. Тако је основана Петра.

Историја се нашатила с Набаћанима, натеравши их да, и против своје воље, изграде једну цивилизацију. Два догађаја повела су та номадска племена путем напретка...

После смрти Александра Великог, његов генерал Антигон за свој рачун окупирао је Сирију и одмах послао један одред војника на Набаћане. Грци су изненадили набаћанске жене, децу и старце, који су били ван тврђаве, и извршили страховит покол. Кад су се повукли и улогорили у пустињи да предахну, Набаћани су сада њих изненадили и на спавању побили све до једног. То је разбеснело Антигона и он на њих посла свог сина. Но, младши се морао вратити необављена посла, јер су пустињски гусари, склонивши се у Петру, стенама тако затворили теснац Сик да се у град ни на који начин није могло ући.

Тај догађај, који се одиграо 312 године пре наше ере, навео је Набаћане да донесу једну крупну одлуку: док су живели као номади били су непобедиви због своје покретљивости па се постављало питање да ли да се врате том луталичком животу, или да се утврде у Петри. На ову другу могућност навело их је прилично богатство које су дотада били прикупили.

Организована уцена

Прва брига им је сада била вода. У случају опсаде они не би могли да улазе у пустињу до извора. Зато су по врху зида што је опаси-

вао град начинили канале које су прикупљали сваку кап воде и спроводили је до великих резервоара издубљених у камену. Велике пећине и разне постојеће грађевине прилагодили су за становање. Са спољних страна зидина затрпали су сваку вододелу и усек који су непријатељу могли да ажури и најмање наде да ће продрети у град. Пошто су све то обавили, Петра је постала средиште наукове мреже по којој су Набаћани ловили караване.

Али, и власници каравана су се досетили како да избегну препаде пустињских гусара: заобилазили су Петру, продужујући пут за хиљаду километара, али су бар били

при врху бедема, на више места, изградили округле или четвртасте платформе на којима су приносили жртве. То су била такозвана „висока места“. Раније још саградили су водовод, затим су никле куће за становање и јавне грађевине, а сад, обожавајући мртве, закорачили су у праву архитектуру кад су почели да подижу велелепне надгробне споменике. Тако су бивши примитивни номади открили уметност.

Тој њиховој уметности није било равне у свету: у њој су се јасно разазнавали помешани елементи египатске, асирске и грчке уметности. У почетку, до првог века, дубили су споменике у стени,

готово сигурни да неће бити опљачкани.

То је опет нагнало Набаћане да решавају питање својих „прихода“, и они су га решили. Објавили су да ће уз разумну накнаду гарантовати безбедност пролаза преко њихове територије и пружати помоћ сваком каравану. Тако је и било. Каравани су пролазили поред Петре и плаћали Набаћанима порез — да не би били опљачкани!

Времена су се променила и бивши пустињски гусари и сами су почели часно да тргују. Петра се од разбојничког гнезда претворила у станицу трговача са свих страна света, место за размену робе и за предак на дугом путу. Новац је све више притицао у град, Набаћани су се обогатили, чак су проширили своје границе и сад су железни само мир да би у миру трговали.

Открили су и уметност

Давно, док су били номади, Набаћани су веровали у бога кога су називали „Господар живота“, а касније се њихова религија претворила у култ покојника. Положај Петре добрим делом објашњава како је до тога дошло. Кад су се повукли из својих тврђава бедема, Набаћани нису могли излазити у пустињу и вањ каменог зида сахрањивати мртве. Морали су им наћи место међу живима. Претварајући се постепено у град-гробницу, Петра је својим становницима уливала све веће поштовање према мртвима...

Док су славили „Господара живота“, становници Петре су

као што су то некад чинили Египћани, и налик на њихове споменике. Од првог века очигледан је грчки утицај, кад су ницала циновска, монументална дела. Најзад, од другог века почиње римски утицај, после кога се гаси набаћанска култура.

Дошли су из пустиње, вратили су се у њу

Шест столећа живела је Петра.

Агонија јој је трајала три стотине година. Њу су, 63 године пре наше ере, Римљани нагнали да им плаћа данак и отада је она куповала свој мир златом што га је згрнула пљачком и трговином. И војску је покатак морала давати војсковођама, али им се зато и светила. Једном су Набаћани имали да проведу кроз пустињу десет хиљада римских војника. Водили су их непрестано у круг, док сви нису помрли од жеђи и болештина...

У четвртном веку у Петри су се каткад скривали хришћани, оставивши у камену по који уклесан крст, а у два-наестом су у њој логорovali крстани. Затим је тешина векова пала на мртву Петру. Остало је само љубоморно чувано бедуинско свето место...

Ваздушни путеви се скраћују

Усавршавањем авиона у погледу удобности, брзине и дугог и високог летења, омогућено је знатно скраћивање пута између најудаљенијих места. Са аеродрома Москве, Лондона и Делхија полазе свакодневно многи путнички авиони у разним правцима. Досад није постојала директна веза, најкраћим путевима између ова три града. Тако се од Москве до Делхија путовало око 34 часа, дугом ваздушном линијом која је водила преко Европе. Међутим, ако се погледа географска карта одмах се може уочити колико је краћи пут преко Хималаја. После недавно вођених разговора између СССР и Индије, решено је да совјетски апарат Т-104 саобраћа на овој линији. Полазиће из Москве, спуштаће се у Ташкенту, затим ће надлетати Хималаје и пристајаће у Делхију. Путовање ће трајати само седам часова. Индиски авион „Супер Констелејшн“ да би стигао у Ташкент мораће да заобине Хималаје, али ни његов пут неће трајати дуже од 12 часова.

Још овог лета биће успостављена директна веза између Лондона и Москве, Авион Т-104 прелетеће ову стазу за свега 4 часа, а енглески „Вајкаунт“ за око 6 часова.

ХОТЕЛ ЗА БЕБЕ

У немачком месту Карлсруе отворен је већ четврти хотел за бебе. Он располаже са 15 лежаја, а прима само госте испод 12 месеци живота. Ако су родитељи на пролазу, могу своју децу предати да их стручна сестра чува и pazi неколико часова, а да они за то време разгледају знаменитости града или обаве разне послове. Оваквих хотела за одојчад има и у Франкфурту, Манхајму и Бад Гаштајну.

Четворке мајке тигрице

„Колико је мени познато, још се ни у једном европском зоолошком врту није догодило да је тигрица одједном отхранила четири младунца. Чак и у слободи, ова огромна

дивља мачка рађа највише двоје. Донесе ли на свет треће, па и четврто, ово двоје последњих обично су неспособни за живот“, каже др Ланг, директор зоолошког врта у Базелу. Ова изјава најбоље сведочи колика је „срећа“ снашла базелски зоолошки врт кад је пре три месеца једанаестогодишња тигрица Кора донела на свет четворке, од којих је свако било толико снажно да је уз брижну стараше мајке пребринило прво критично време. Ова „сензација“ заинтересовала је све зоологе на свету. Данас су мали тигрови већ достигли замашну тежину од преко седам килограма сваки.

Мале занимљивости

Зашто кажемо?

Шпагети

Чувени средњовековни путник и путописац Марко Поло први пут је пробао у Пекингу једну врсту теста коју су Кинези називали „спагет“ и чије име уствари значи „дугачки

резанци“. Кад се, после много година, вратио у Италију, он је донео са собом извесну количину спагхета, који су, заједно са својим кинеским именом, веома брзо постали омиљени, тако да се данас сматрају специјалитетом италијанске кухиње.

Кобалт

У Средњем веку, у рудницима сребра Западне Европе копан је руда коју је било веома тешко топити због извесних примеса у њој. Сујеверни топионичари веровали су да те примесе ставља у руду, да би

њима напакостио, али дух Кобалд који живи у недрима земље. Говорили су да се руда тешко топи због Кобалда или Кобалта. Кад је из руде био издвојен нови метал, који је уствари отежавао топљење, на звали су га — кобалт.

У орловским канџама

Сцена коју приказује овај цртеж догодила се у једној планинској области Италије, али се могла десити и у другим крајевима света, свуда где има орлова и других великих птица грабљивица. Пошто је неко време кру-

жио над стадом, орао се стрмоглавио из висине и канџама зграбио једну козу. Кад ју је усмртио ударцима кљуна, стао је с њом на једну стену и почео да је прождире. Чувар стада присуствовао је овом догађају као гледалац, беспомоћан да ма шта предузме,

Невероватно...

Невероватно је до које је мере развијен њих пас-трагач! Они су у стању да, чак и после десет дана, прате траг човека кроз улице којима

пролази маса света. Притом се толико концентришу на траг који прате да не обраћају пажњу на остале. И не само то. Док је апсорбован овим „задатком“, пас-трагач би пао и под ауто, или воз, кад га не би неко водно за узицу.

НЕКАД ДРАГОЦЕНОСТ...

Лонци од алуминијума појавили су се тек крајем прошлог века. Пре тога, овај метал је употребљаван само у златарству, а цена му је износила 38 долара килограм. Још раније, алуминијум је био скупији од злата.

МАШИНА — ИСТОРИЧАР

У павиљону САД на Бриселској изложби налази се, поред осталог, и електронска машина „305 РАМАЦ“ која посетиоцима даје податке из светске историје, почев од 4 века пре наше ере па све до данас. Ови подаци се дају на десет разних језика, невероватном брзином од свега две трећине секунда.

Као једрилица

„Летеће“ рибе могу да лете и по 150 метара. Оне саме се, без избаци из воде као помоћу неког катапулта и онда, за-

хваљујући веома развијеним грудним перајима, лете као једрилице. Неке јаче врсте могу да скоче на палубу брода, па чак и да прелете мање бродове.

СИТАН, ДА НЕ МОЖЕ БИТИ СИТНИЈИ

Научници са универзитета Станфорд, у САД, успели су да измере неутрон, једну од основних честица сваке материје. Овај ненаелектрисан са-стојак атомског језгра је тако мали, кажу научници, да би њих десет милиона поређани један до другог, чинили низ дуг свега 2,5 сантиметра.

НАЈВИША ГРАЂЕВИНА

Близу Розвела, у Новом Мексику, подигнут је телевизијски торањ чија висина износи 525 метара. Ово је досад највиша грађевина на свету.

ПРВА ШКОЛА ЗА МАНЕКЕНЕ

У Халу, у Источној Немачкој, основана је, прва у свету, школа за манекене. Слушаоци ове школе морају, поред осталог, да уче француски и руски језик. Школу похађа преко сто ученика и ученица.

Због лепоте...

И поред тога што је досад снимљено на хиљаде снежних пахуљица, никад нису пронађене две истоветне. Шесто-

стране пахуљице, због своје лепоте, често су узимане као мустра за разне шаре на текстилу, порцелану и другим стварима.

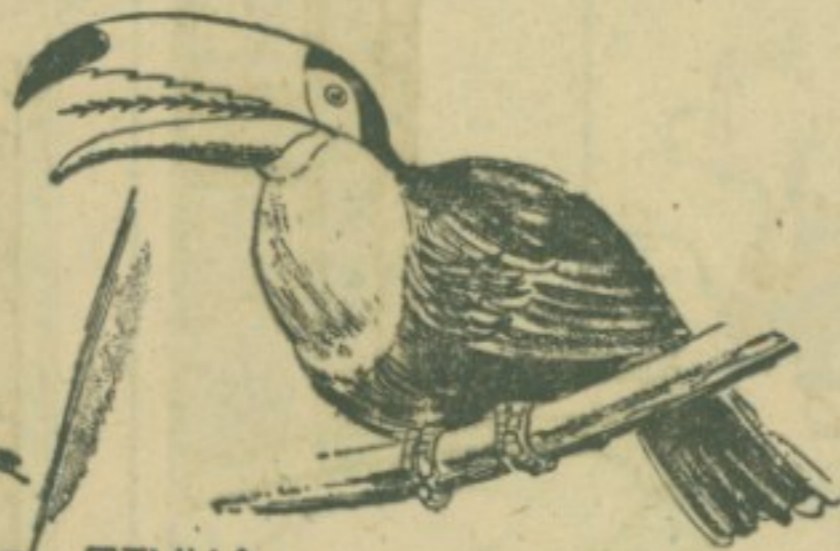
Ripley's

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

АБДАЛАХ,

ЈЕДАН ВОЗНИК ИЗ БАГДАДА ОПТУЖЕН ЗА ИЗДАДУ, БИО ЈЕ, 1656, ПРЕ ПОГУБЉЕЊА ПРОГЛАШЕН ЗА ГЛАВНОКОМАНДУЈУЋЕГ. КАКО БИ МУ СЕ ТИМЕ ДАЛО ЗАДОВОЉЕЊЕ У СЛУЧАЈУ ДА ЈЕ НЕВИН

ПТИЦА ТУКАН ИМА ИЗРЕЗАН ЈЕЗИК,

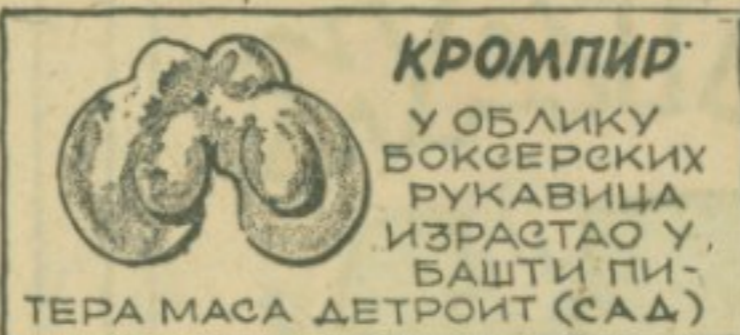

ШИРОК ВИДИК

С ВРХА ОВЕ ВЕТРЕНАЧЕ У ФЕРЛАТ ДАУНОУ (ЕНГЛЕСКА) ВИДИ СЕ 13 ГРАДОВА, 3 ЗАЛИВА, 6 ЗАМКОВА И 57 ЦРКАВА

ЈАСТОГ СЕ МОЖЕ ХИПНОТИСАТИ АКО СЕ ГЛАДИ У ЈЕДНОМ ПРАВЦУ

КРОМПИР

У ОБЛИКУ БОКБЕРСКИХ РУКАВИЦА ИЗРАСТАО У БАШТИ ПИТЕРА МАСА ДЕТРОИТ (САД)

КУЛА

СРЕДЊОВЕКОВНОГ ГРАДСКОГ БЕДЕМА У ГОСЛАРУ (НЕМАЧКА) ОПАСЕНА ЈЕ ОД РУШЕЊА ТИМЕ ШТО ЈЕ ПРЕТВОРЕНА У ХОТЕЛ

ЈЕДНА КОКОШКА ИЗВЕЛА ЈЕ 9 ПИЛИГА БЕДЕГИ 21 ДАН НА ЗАЈИМА У ЦИПУ КОЈИ ЈЕ СЛУЖИО КАО ТРАКТОР НА ФАРМИ КЛАРЕНСА ТРУЛА ИЗ КЕНТОНА (САД)

КАЛИФ ЕЛ МАМУН

ШПАНСКИ БИО ЈЕ СВРГНУТ С ПРЕСТОЛА И ПРОГНАН ЗБОГ ТОГА ШТО ЈЕ КОВАО ЧЕТВРТАСТ НОВАЦ (1227)

Речна вода се креће под утицајем земљине теже, са вишег ка нижем земљишту. И најзад стиже у море, где се завршава њен пут. Све време она се креће само „узводно“. То је нормални правац. Али има и изузетних случајева. Кроз нека речна корита вода

је 5.530 километара. По количини воде он је на трећем месту у свету. Има много притока, али од свих њих интересују нас само две и обе су језерске отоке.

Кад је ниво воде у Јангцекјангу низак онда у њега утичу, преко кратких отока воде из језера Дунтиху и Појанху. Прво језеро је веће од нашег Охридског једанаест, а друго

коју Велика Морава уноси у Дунав.

Отоке Марша, Белавинско, Содом, Пучкас и друге исто тако теку обратито све док је ниво главних река (оне су у сливу Сухоне) виши од нивоа језера из кога „извиру“. То бива углавном за време отапања снега у раним пролећним месецима.

Најинтересантнија у овом по

ово језеро. Због колебања нивоа у реци Шуји и језеру Укшу, речница Шуја тече око 15 пута годишње у сасвим супротним правцима.

На сличну појаву nailазимо и у близини великих равничарских река као што су Волга, Об, Јенисеј, Амазон, Мисисипи, Доњи Дунав и других. Око њихових токова лежи безброј мртваца — речних језера, која су често спојена природним или вештачким каналима са главним коритом реке. Када

оба правца, низводно или узводно, што зависи од тога да ли је виши ниво Дунава или Копачевског Језера.

Занимљив је случај реке Неве, која протиче кроз Лењинград. Њена делта прави 101 острво, а на њима је уствари подигнут Лењинград. Острва су ниска, једва до три метра изнад средњег нивоа мора. Када дуне јак и дуго-трајан ветар из Финског Залива нагони морску воду према делти Неве и спречава њено

да је захватила све зграде на простору од 6.500 хектара. То је једна од највећих поплава те врсте. Слично се догађало у Калкути, где јави циклонски могу да спрече утицање воде реке Хугли. Тада високи морски таласи преплавују ниску и равну обалу. Приликом једне такве поплаве, 7 октобра 1737 године, удавило се око 300.000 људи.

Посебну групу река које теку „узводно“ на једном делу свога тока чине притоке оних мора и залива који имају велику разлику нивоа од плиме и осеке. Високи плимски таласи долазе са мора и улазећи у реке дуже или краће продиру узводно. Том приликом морска вода се креће по дну (јер је тежа од речне), док се ова, потискивана морском, уздиже у облику високог стрмог запенушеног таласа, који се узводно креће брзином од осам метара у секунди. На Амазону се ова појава назива „поророка“. Таласи су тада високи до пет метара и продиру око хиљаду километара далеко од ушћа. Уз Јангцекјанг плимски таласи се ваљају узводно до хиљаду километара, а уз реку св. Лоренца (у Северној Америци) до 700, док уз Елбу иду до 150 километара од ушћа. Највећу висину достижу плимски таласи на јужнокинеској реци Цијен Танг — око осам метара. Овај огромни талас, уствари прави водени зид, ваља се са великим шумом узводно, руши све пред собом, па га Кинези називају „гром“.

Пошто се у току дана плина јавља двапут (има места где настаје само једном или више пута дневно), то и у ове реке надиру по два плимска таласа, а њихова висина се узводно смањује док сасвим не нестаје. Ова појава ипак нечему и користи — омогућава морским бродовима улазак у реке до великих лука као што су Хамбург на Елби, или на Темзи Лондон. Све луке се налазе управо на месту до кога допире утицај мора, односно докле се осећају плимски таласи. Ови су на европским рекама познати под именом „маскаре“ и „боре“.

РЕКЕ КОЈЕ ТЕКУ

Речница Шује тече петнаест пута годишње у супротном правцу. Зашто Нева плави Лењинград? Море улази у реке

тачно осам пута. У лето када у сливу Јангцекјанга падају обилне монсунске кише, његов ниво порасте за 20 па и 30 метара (код Вансијена чак 38,3 м) изнад обичног нивоа. Тада је надморска висина Јангцекјанга већа него у језерима Дунтиху и Појанху, па се и вода из њега креће према нижем земљишту, улази у језерске отоке, своје дотадашње притоке, и кроз њихова корита доспева у језера. Човеку који је неколико месеци пре тога посматрао отоке изгледа сада као да оне теку „узводно“. И то бива све док се нивои реке и језера не изједначе. Језера се тада заливају, па само Дунтиху плави око 12.000 квадратних километара околног земљишта. Када почне опадање нивоа Јангцекјанга, вода из оба језера утиче опет у реку. На тај начин Дунтиху и Појанху служе као природни регулатори воде која протиче Јангцекјангом: када има сувише воде даје је језерима, а када оскудева у њој, зими, добија је од њих.

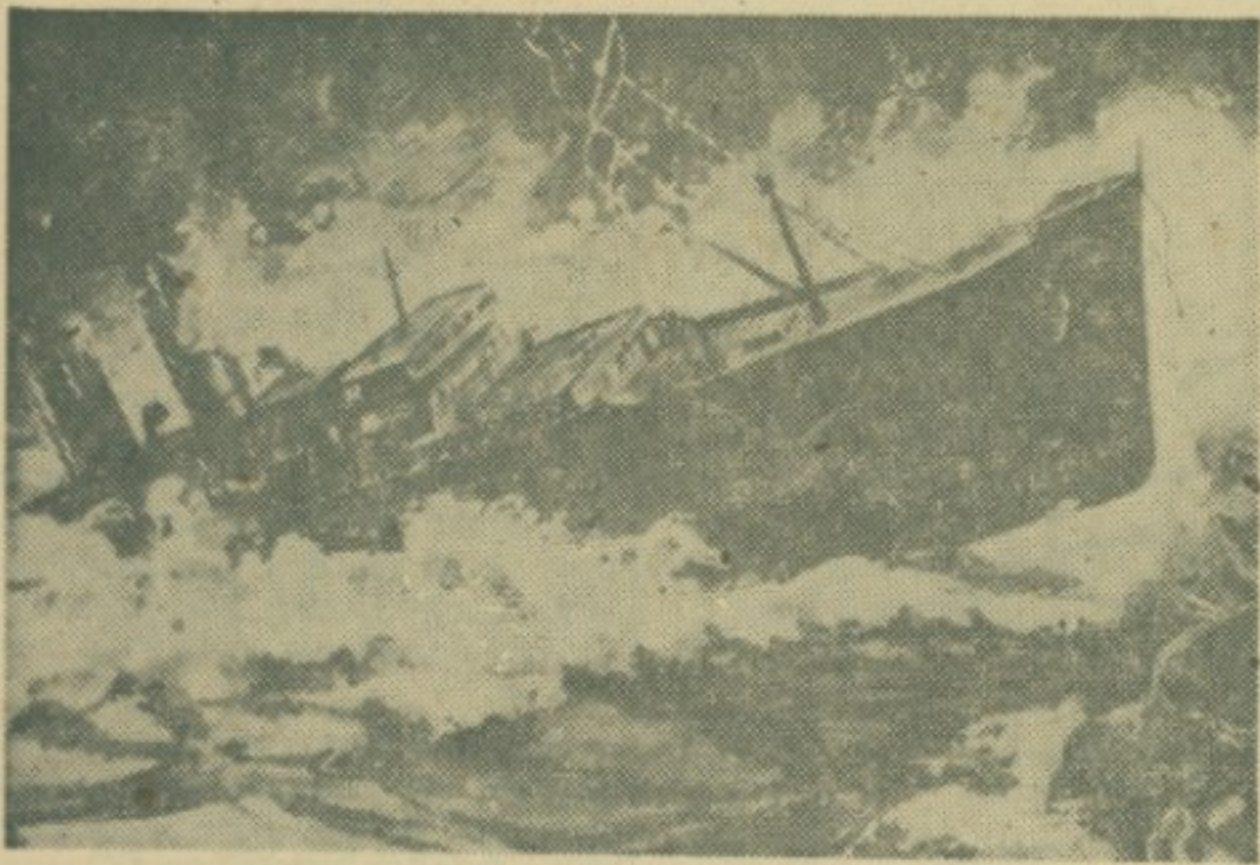
УЗВОДНО...

се креће извесно време и у супротном правцу, дакле „узводно“. Да ли је таква појава чудновата? На први поглед рекло би се да. Међутим, када се објасни и „узводни ток реке“ изгледа сасвим нормална појава у природи. Изнећемо најпознатије случајева.

Сухона, једна од саставница Северне Двине, у европском делу Совјетског Савеза (дугачка је 560 километара), тече такође „узводно“ када ниво воде у рекама Володди и Лежу порасте. Она тада „утиче“ у Кубенско Језеро (нешто веће од Охридског) дајући му сваке секунде до 460 кубних метара воде што је у просеку готово двапут више од воде

гледу је речница Шуја (слив Сухоне). Она је отока језера Укш, а улива се у реку Шују, која је притока Белог Језера. Река Шуја и језеро Укш леже готово на једнаким висинама, па када језерски извори дају више воде, настаје пораст нивоа и онда вода истиче из њега. Обратито, када је вода у реци Шуји висока, она речницом Шујом отиче „узводно“ у

настане поводањ, вода из река улази у мртваца и пуни их, да би касније, када се река повуче у своје корито, кренула из њих у супротном правцу. Оваква појава забележена је и код нас. Крупа, лева притока реке Неретве истиче из Хутовског Блата. Али, када је ниво Неретве висок, вода у Круди тече у супротном правцу и луци Хутовско Блато. Хуловски канал спаја Дунав и Копачевско Језеро у Барањи. По њему се, вода креће такође у

Најпознатији морски вртлог по имену Мелстром налази се у близини норвешке обале, на око 120 километара од Нарвика, нешто изнад поларног круга, на 68 степењу северне ширине. Лофотска Острва између којих се налази нису ни најмање привлачна: сиве стене и магловити обронци планине Хелсеген. А сам

вртлог, обично немиран, стално је покриврен пеном. Многи бродови су ту просто прогутани заједно с људима. Није онда чудо што су поморци у век избежавали да њиме пролазе. Легенде о Мелструму потичу још из Средњег века. Тако Кирхеп и неки други писци кажу да се у средини канала налази провалија која избија „на другом крају света“. Многи су веровали да се Мел-

стром завршава у Ботниском Заливу — између Шведске и Финске. Касније се показало да су ова мишљења без основа. Јонас Рамус, норвешки научник, дао је врло прецизан опис Мелстрома:

„Између Лофота и острва Москоје дубина воде је од 36 до 40 метара, али је код Вурга дубина много мања, тако да ће сваки брод ако туда покуша да прође и по најмирнијем времену налетети на стене. За време плимне вода из отвореног мора продире у теснац из-

од ловаца, покушао да преплива теснац између Лофота и Москоје. Вртлог га је захватио, а пре него што га је одвукао у дубину рика и урлици, и поред хуке воде, чули су се чак на обали“.

Едгар Алан По писао је у својој причи „Силазак у Мелстром“ да вртлог личи на неку огромну бачву, као абонос глатких зидова, који сијају на месечини. Јунак приче био се ухватио за неку даску и вода га је носила у дубину вртлога, али га није одвукла до

дна. Умирујући се, вртлог је од облика бачве почео да се претвара у купу с врхом окренутим надолу. Она је постајала све плића, док се јунак приче није најзад поново нашао на површини умиреног мора. Мелстром је, према речи ма Поа, поштедео једну од својих жртава, али то се могло догодити само у причи. Они које је Мелстром захватио нису више изишли на површину, бар не живи.

Међутим, 1940 године, кад је у припремама операција о-

ко Нарвика у Норвешкој било потребно да се зна да ли ратни бродови могу да прођу кроз теснац између Лофота и Москоје, сишло се и у Мелстром. Британски адмиралитет послао је један минополагач да ноћу испита дубину мора и по потреби спусти гњурца. Цела операција морала је да се изврши у мраку и у року од 45 минута. Знано се да ће толико трајати затишје између два налета водених маса.

Кад је минополагач стигао на место где је требало спустити гњурца, било је остало само двадесетак минута за обављање тога посла. Гњурца, према томе, није могао постепено да се навикава на дубину, а ни да се прилагођава притиску воде. Брзо су га спустили на само дно, на дубину од четрдесет метара. Оно што је тамо видео разликовало се од свега на шта је дотле налазио у својој гњурачкој каријери: дно је било стеновито и потпуно голо — без алги, песка или муља. Само стење које је вода углачала и, као успомена на многобројне бродове које је Мелстром прогутало — једно сидро са делом ланца. У даљини се море већ пенило, што је био знак да ће Мелстром ускоро почети да бесни и да треба што брже бежати. Гњурца су тада извукли на површину.

Мада кратко, ово испитивање на дну теснаца било је довољно да се утврди да бродови могу пролазити између Лофота и острва Москоје, а то је био драгоцен податак. За време операција око Нарвика британска морнарица се служила овим пролазом, што је за Немце, који су теснац сматрали непролазним, била тајна, тако да на његовим прилазима нису ни постављане мине. Тако је Мелстром, страх поморца током векова, одиграо важну улогу у прошлом рату.

СИЛАЗАК У СТРАШНИ ВРТЛОГ МЕЛСТРОМ

Приче о Авантицију

Наши читаоци већ су једном имали прилике да се упознају са Авантијем, омиљеном личношћу из народних прича Ујугура, народа који живи у Монголији. Аванти изгледа престојашан, па чак и глуп, али је у еуштини промућурији и паметнији од својих противника.

ОДЕЛО И ЧОВЕК

Позван на свадбу једног пријатеља, Аванти дође у старом, похабаном оделу. Његов пријатељ, увређен тиме, не хтеде да га уведе у одају где

се одржавала свечаност. — Зар ниси могао да се за овако важну прилику оденеш пристојно? — корео га је он. Аванти оде кући, обуче своје најновије и најлепше одело и врати се на свадбу. Овога пута младожења га одмах приведе трпези и гостољубиво понуди:

— Служи се само, драги мој пријатељу! Не смеш остати непочашћен на овако свечан дан. Аванти стаде да трпа јело у рукаве своје одеће, говорећи: — Једи колико год желиш, одело! Не смеш остати непочашћено на овако свечан дан! — Шта радиш то? — запрепашћено га запита домаћин. — Ти поштујеш моје одело, а не мене, — одговори Аванти. — Зато нека оно ужива на гозби на коју је позвано.

СВЕ ЗАВИСИ ОД...

Запита једном краљ Авантија: — Када би ти се предложи-

ло да бираш између новца и исправности, шта би изабрао?

— Новац, разуме се, — одговори Аванти.

— Глупи човече! — повика краљ. — Ја бих, кад би ми оставили да бирам, изабрао, наравно, исправност. До новца се лако дође, а да би човек у свему био исправан и праведан мора да упрости читав живот.

— Сасвим тачно, величанство, — одврати Аванти. Избор зависи од тога шта човеку недостаје. Пошто ви имате новца у изобиљу, ваша одлука и треба таква да буде. А што се мене тиче, пошто сам већ исправан и поштен, ја бих узео новац.

ЦЕНА ЈЕДНОГ КРАЉА

Једном краљ позове Авантија да се заједно с њим расхлади у његовом дворском базену. Док су се брчкали у свежој, бистрој води, краљ запита:

— Замисли да ме оваквог, без одела, одведу на трг и продаду као роба. Шта велиш. Аванти, колико би се за мене добило?

— Око четврт килограма злата, — одговори Аванти пошто је мало размислио.

— Како се усуђујеш да тако нешто кажеш! — стаде краљ да бесни. Па само овај извезени појас што га имам на себи вреди толико!

— Тачно! — одговори Аванти. — Толико сам га и ја проценио.

ВЕШТАЧКИ САТЕЛИТ ПРОТИВ УРАГАНА

Амерички научници намеравају да избаце у вазносу један сателит који би претказивао непогоде. Он би био снабдевен телескопима, а помоћу мале радио-станције слао би на Земљу податке о настајању урагана. Према изјави др Цеза ван Алена, сателит треба да буде лансиран крајем овог месеца. Он би за два сата прелазно своју путању и надлетао би углавном области урагана.

ИПАК ЈЕ ПОШТЕНО...

Кад је изишао да види ко је закуцао на врата његове мале куће, Американца Џон Дудек био је изненађен нашавши се лице у лице с неком старом женом, и још више када му је она предала мали омот. У њему је био новчаник са педесет долара. Испричала му је да је новчаник нашао још пре тридесет година али, пошто се њена породица тада налазила у највећој беди, задржали су новац да би се исхранили. „Велика невоља натерала нас је да поступимо тако, али ми нисмо непоштени људи. Сачували смо вашу адресу да бисмо вам вратили оно што је ваше. Извините што је то тако дуго трајало — морају смо да скупљамо долар по долар“.

НЕ ЗНА НИ

ВИТЕЗ

ДОСАД ЈОШ НИКО НИЈЕ ОТКРИО ДА СУ БРАЈЕН И НЕЗНАНИ ВИТЕЗ ИСТА ОСОБА!

ШУМА ЈЕ БИЛА ЗЛОСЛУТНО ТИХА... ИЗНЕНАДА...

ШУЊЕЊУ НЕЗНАНОГ ВИТЕЗА ЗБОГ ОВЕ НЕОБИЧНЕ ПОРУКЕ БРЗО ЈЕ ДОШАО КРАЈ...

На граници пустиње

Огромним степама Централне Азије често се крећу невелике групе номада. На слици се види једна таква група која се одмара на месту где степа граничи с једном од највећих пустиња на свету — Гоби или Шамо, како је Кинези називају. Централни део Азије омеђен је Касписким Језером, Великим Кинганом, Хималајима и сибирско-монголским планинама. У

североисточном делу тога простора налази се пустиња Гоби. Чувени путописац Марко Поло помиње и ову пустињу, за коју између осталог каже: „Та пустиња је тако дуга да би била потребна цела година да се уздуж пређе“. Уствари, површина пустиње Гоби износи око два милиона квадратних километара.

У планинама на источном делу Нове Гвинеје, из околних колиба без прозора, кад се разлегне махнит смех који одјекне чак до ивице прашуме што окружује село. Понекад се само чује како се неко кратко засмеје.

Прошле године аустралишка влада упутила је лекара, доктора Зигаса, да испита ту болест. Све што је он утврдио било је то да је болест неизлечива. Послао је крв и кичмену течност болесника у Мелбурн на испитивање, у нади да ће се у њој открити не

живота. Код деча је било два пута више случајева међу девојчицама него међу дечацима, а код одраслих је та разлика износила четрнаест према један на штету жена. Први симптом болести је лако подрхтавање руку и ногу кад је оболели заморен. После одмора подрхтавање не

Смех који убија

свести је и нема разлога да се смеје. Све се то догађа у племену Форе, по коме хара куру — смех што убија, болест коју медицина досад није успела да објасни. Плеће Форе, које има десет хиљада припадника, тек данас излази из каменог доба. Ти људи живе на пространству од 700.000 хектара, а бели човек први пут их је видео 1932 године. Тек 1951 године примећена је ова болест која међу њима влада.

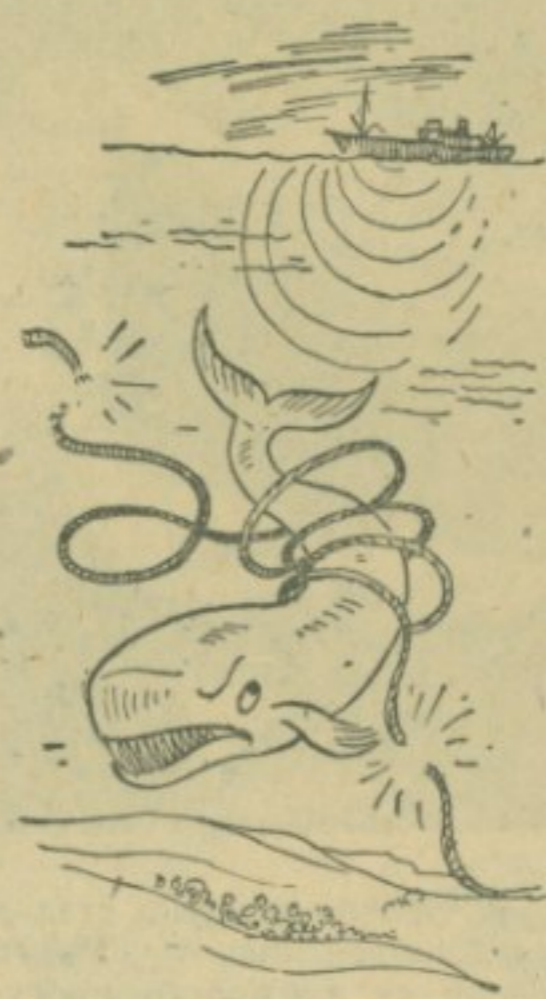
ки вирус. Ништа није откривено. Марта месеца ове године, заједно с доктором Зигасом, међу припаднике племена Форе упутио се и амерички лекар Гајдусек, вирусолог и педијатар. Они су основали пољску болницу, али све што су успели било је да секцирају не срећнике који су увек подлегали болести и да клинички потпуно опишу куру. Ипак, никаквог трага о изазивачу. Куру напада припаднике племена већ од четврте годи-

стаје. Три месеца касније болеснику се тресе глава, почиње да замучкује и да посрће, тако да може да корача само уз помоћ штапа. Пошто протекну још два месеца, он више не може ни да стоји ни да хода. У том стадијуму наступају кризе смеха, смеха који убија. Болесник тада губи здрав разум, потпуно онемоћа, обично постаје разрок, ни је у стању да гута, с мучком покреће удове и тихо цвилди. Др Зигас и др Гајдусек покушали су да лече ову болест аспирином, сулфамидима, антибиотцима, антихистаминима, фенобарбиталом, лековима против епилепсије, витамином Б и другим — али без успеха.

Према причању старијих људи из племена, у последње време болест је нешто више распрострањена и коси године око сто људи. Ни за један случај куруа није се досад чуло у осталим деловима Нове Гвинеје, нити на ком другом месту у свету. То наводи на претпоставку да је реч о наследном оптерећењу у племену Форе, или о наследној предиспозицији за куру.

Како досад још није пронађен изазивач, нити лек за ову болест, интензивно се испитује све што припадници племена Форе једу, пију, пуше или облаче, не би ли се ту нашао узрок болести.

Пре неколико година, због неочекиваног оштећења дубоководног кабла, била је прекинута телеграфска веза између Перуа и Еквадора. Да би се квар отклонио, упућен је специјални брод за полагање и одржавање подводних каблова. Како је касније утврђено, узрок квару била је једна главата уљешура која се, на дубини од 1.100 метара, заплела у телеграфски кабл положен

ГЊУРАЦ -рекордер

по дну мора. Узалудно покушавајући да се ослободи, уљешура је повредила изолациони слој кабла. За два месеца, колико је прошло од дана кад се уљешура заплела па до почетка ремонта, тело овог огромног кита потпуно се распало, тако да су радници извукли на површину само његову доњу вилицу.

Дубина од 1.100 метара веома је велика и изгледа невероватно да један сисар, који углавном живи близу површине, може да издржи притисак од 100 атмосфера. Али, описани случај није усаглашен. Марта месеца 1931, један брод који је на неких петнаест миља од еквадорске луке Есмералдес оправљао прекинути подводни телеграфски кабл извукао је с дубине од 1000 метара огромну главату уљешуру, тешку деведесет тона. Око њене доње вилице, репа и пераја било је омотано више од педесет метара кабла.

За неколико последњих година забележено је више сличних случајева. Једном је кабл био оштећен на дубини од 2.180 метара, али је виновник ове несреће остао непознат, јер је успео да се спасе. Капетан брода чија је посада оправљала кабл изјавио је да је кривац највероватније био неки циновски октопод.

У већини случајева китови се заплету у кабл доњом вилицом. Понекад им се кабл

Електронска књига оглобара на 10 језика

На светској изложби у Брислу, у америчком павиљону, изложена је електронска историјска књига Рамак, конструирана на принципу рачунарске машине. Ова књига-машина садржи изводе из светске историје, од 4 века пре наше ере до данас, на десет језика: есперанту, енглеском, руском, француском, италијанском, немачком, шпанском, шведском, португалском и данском језику. За мање од две трећине секунда после притиска на клавијатури, машина откуцава тачно кратак садржај о најважнијим догађајима из оне године која је тражена.

ОРКЕСТАР У КУТИЈИ

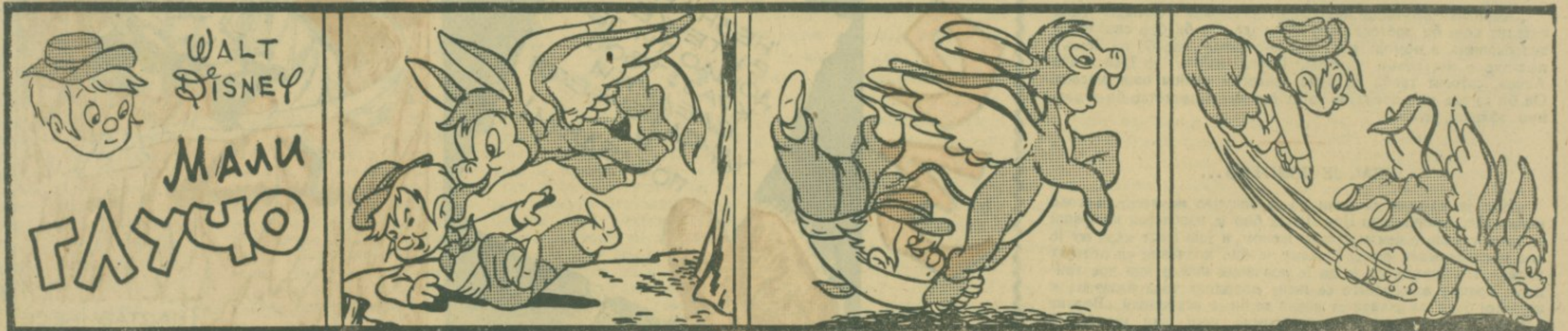
Инжењер Жан Морел из Сарбрике на приказао је недавно свој апарат „оркестрофон“ који може да замени цео оркестар и који омогућује да се и у малом провинцијском месту дају велике опере и музички комади с певањем.

Жан Морел је диригент-аматар и страстан љубитељ оперске музике. Он је добро знао да магнетофонска трака или грамофонска плоча с оркестарском пратњом не могу заменити оркестар, јер певачи нису машине за певање и сваки тумачи улогу према својим гласовним могућностима, којима често и сам оркестар мора да се прилагоди. Магнетофонска трака или плоча не могу се по вољи успоравати или убрзавати а да се тиме не промени висина и боја тона. Морелов изум има баш ту предност што може мењати брзину музичке пратње без опасности за квалитет звука. На тај начин руководилац „оркестрофона“ може за време оперске претставе да прилагођава музичку пратњу потребама сценских збивања и могућностима певача. Он у правом смислу речи „дирижује“ оркестром и чак је у могућности да смени видео појединих инструмената или га увећа. Он седи крај „оркестрофона“ и једном руком управља догађајима на сцени и даје знаке певачима, а другом покреће дугмад на апарату. Сваки диригент може за свега неколико недеља да научи управљање оркестрофоном.

Подводна хирургија

Недавно су два ветеринара из Флориде извршила ваљда најчуднију операцију за коју се зна. Пацијент је била једна велика риба, а позорница догађаја — дно чувеног „Акваријума“ у Мијамију. Требало је из рибељег жедуца извадити неки крупан предмет који је ово проклдрљиво створење било прогутало. У пуној гњурачкој опреми, ветеринари су сиили под воду, везали болесника за „операциони сто“ и са успехом обавили тежак хируршки потхват.

Магаренце је било спремно на шалу и хиљаду Пошто му се свидело, мали гаучо покуша да га разноразних враголија. узхвати.

Магаре се тада ипак мало ритнуло. Али, гаучо је нијзад успео...

Године 1908 некролози над умрлим српским књижевницима готово су се сусузили. Већ од почетка новог века смрт је богато косила по српској књижевности. Међутим, те године њени су откоци били најбогатiji. Већ у самом почетку, јануара месеца, умро је Милован Глишић, мало потом Симо Матавуљ; Радоје Домановић није дочекао да угледа како се таласају жита по Шумадини, а Милован Ђ. Мидићевић, један од заслужних наших људи из старије генерације, умро је под крај године, кад су почели да промићу први снегови.

Низ губитака први је означио Милован Глишић. Он није

Милован Глишић

умро у Србији, већ у најлепшем граду наше домовине, у Дубровнику, где је тражио лека својој дугој и за оно време неизлечивој болести — туберкулози. И ту је покопан, на Бонинуву, дубровачком гробљу између Граца и Гржа, које сунце стално обасјава, у завезаним и где се мариш чимпреса, кадмје и вреса меша са вечним мирисом Јадранског Мора. Тако је Милован Глишић умро далеко од Београда и својих забачених српских села, чије је људе приказао у приповеткама које су за своје

време претстављале не само нов род, него и нов правац у српској књижевности. Глишић је био сликар српског села и његових прилика на прелому, кад је то село из патријархалног живота прелазило у прве и врло грубе облике новчаног привређивања и стицања богатства на један сасвим други начин него што је то допуштало схватање патријархалних српских сељака. Може се слободно рећи да је и Милован Глишић, као и многим другима из његове генерације, отворио очи Светозар Марко-

вић, и да га је занео новом науком, која је тада први пут устала омаднину у Србији. Марковићеве чланци: „Певање и мишљење“ и „Реализам у књижевности“ указали су српским књижевницима не само како треба да пишу, него и како треба да се приближе народу, чији живот треба да буде главни предмет њиховог књижевног стварања.

Светозар Марковић изазвао је револуцију у идејном животу тада највећег дела српске омладине. Она је пошла за његовим учењем. Удубила се у науку, нарочито природне, и наши тадашњи часописи пуни су прилога и превода из научних области. Њихови писци претезају су омладинци, који настоје да сву своју активност посвете „новој науци“ — социјалистичким идејама, које су од власти прогонене и анатемисане.

Милован Глишић био је дете са села. Родио се 1847 године, у Грацу, једном засеку крај Ваљева. Отац му је био сиромашан сељак, сиров и груб, као што су биле и тадашње пољике. Глишићева мајка била је за оно време ретка жена — знала је да чита и да пише — и она је, малишану дала прве основе писмености. Дечак је сигурно уз њу маштао о „великој науци“, што је претстављало — основну школу у Ваљеву, па потом и нижу гимназију.

Сиромашан сељак, каква је био Глишићев отац, није веровао у та „маштанија“ и желео је да му син што пре дође до хлеба. Међутим, Милован је свршио у Ваљеву основну школу — „о свом зрву и круху“ — послужујући по кућама имућнијих, а једно време служећи и као пратикант-писар у среском начелству. Жеља му је била да настави школовање; и кад је дошао у Београд да се упише у гимназију, био је већ момак. Од куће није имао никакве помоћи; напротив, тамо су очекивали да их он помогне. А он је као двадесетогодишњи младић, да би могао да се издржава, прао судове по имућнијим београдским кућама, поштукивао, трчкарао, забављао господњу децу, разносио воду као сакваџија и од своје ателухе зараде — одвојио за сестру новац да би себи купила свилену хаљину, како се њеним испецаним хаљинама не би омејале школске другарице.

Кад је свршио гимназију, Глишић се уписао на Велику школу. Хтео је да буде инжењер. Али, опет се испречило сиромаштво. Напустио је технику и уписао се на филозофију. Међутим, ни њу није завршио. Увек јеста брига: борба за одржање голог живота, помоћ својима и зато је морао да се прихвати разних послова. Осим тога, припадао је групи Светозара Марковића и истакао се као апитатор, те је био ухапшен.

Године 1875 Глишић је напустио студирање филозофије и озбиљније се посветио књижевном раду. Те године изишла је и његова прва приповетка — „Рого“. До краја живота вршио је неколико разних дужности: био је коректор Државне штампарије, драматург Народног позоришта, а умро је као помоћник управника Народне библиотеке. Нарочито се истакао као драматург Народ-

ног позоришта; радио је на богаћењу његовог репертоара и побољшању језика у преводима. Раду у Народној библиотеци одао се целом својом душом. И ту је, међу прашњавим књигама и хартијама, у врло нехигијенским приликама, погоршао своју опаку болест, коју је вукао још од оних дана кад је као сиромашан ђак био више гладан него сит и зими проводио дане над књигом сирвајући се у влажној и хладној собици.

Глишић је написао свега два-сетак приповедака и два позоришна комада — „Подвалу“ и „Два цванџика“. Својим приповеткама убрзо је постао популаран. Духовит, шармантан, осматрач, одличан зналац народног језика, он је читаоце умео и да забави и да у исто време врши извесну друштвену критику; да скрене пажњу на оно што се збива у српском селу, где су се зацарили зеленаши, кавшари, бирократи и сви они који хоће да се пошто-пошто обогате, Глишићева приповетка „Глава шећера“ постала је класична слика за прилике у Србији седамдесетих година. Он је створио класичне типове, живо и тачно ухваћене, као што је, например, лик паталачког бакалина и зеленаша Мојсила Пулаваца. Међутим, Глишић је дао и једну од најлеп-

ших приповедака у нашој реалистичној књижевности. То је „Прва бразда“, дивна песма о раду, неизмерно топла по својој скромности и дубоко дирљива по својој основној идеји.

Милован Глишић био је и један од најбољих српских преводилаца: преводио је с француског и руског, и то обилно. Његови преводи Толстојевог „Рата и мира“, Гогољевих „Мртвих душа“, Гончаровљевог „Обломов“ и данас још служе као примери шта заправо значи преводилац и каква је домет најбољег преводилаца.

„У „Сећањима на Милована Глишића“, које је Радоје Домановић објавио у „Српском књижевном гласнику“ неколико месеци пред своју смрт, априла 1908, каже се: „...Ако је ико хтео да види како у годинама — чича проседе браде — живи базилним животом мишне савести као деле у колонији, човек великих заслуга а без претезања, скроман и повучен... Ко је хтео да види врлину и кротост свесног човека о себи и својим заслугама, који гледа око себе воквареност и тискање горих пред њега, па се само осмехива — е тај је требало да познаје лично Милована Глишића“.

ПОБЕЂЕНА

Аустриска и немачка штампа на својим забавним страницама донеле су занимљиву илустровану репортажу о необичном случају једне дивокозе-становника непроходних тиролских планина, коју је читав Тирол сада из милоште почео да зо

недеља мала Гретл стала на своје ноге, догодило се оно у шта нико не би могао да верује: симпатична животиња почела је у стопу да прати довца, његову жену и верног пса, не напуштајући господара чак ни када би кренуо у лов на — дивокозе.

Сада је Гретл права домаћа животиња, паметна и послушна — одазива се на позив укућана и повињује свим домаћим прописима као да је потпуно заборавила своју браћу и сестре у високим планинама.

ДИВЉИНА...

ва Гретл. Неки Хансман, шумар и ловац на дивокозе, лутајући једног дана по врлетима, прилично далеко од своје куће у равници, спазио је у једној ували тек обраслој првом пролећном травом, једну младу дивокозу како лежи сломљених ногу већ потпуно малакса да и готово непомична.

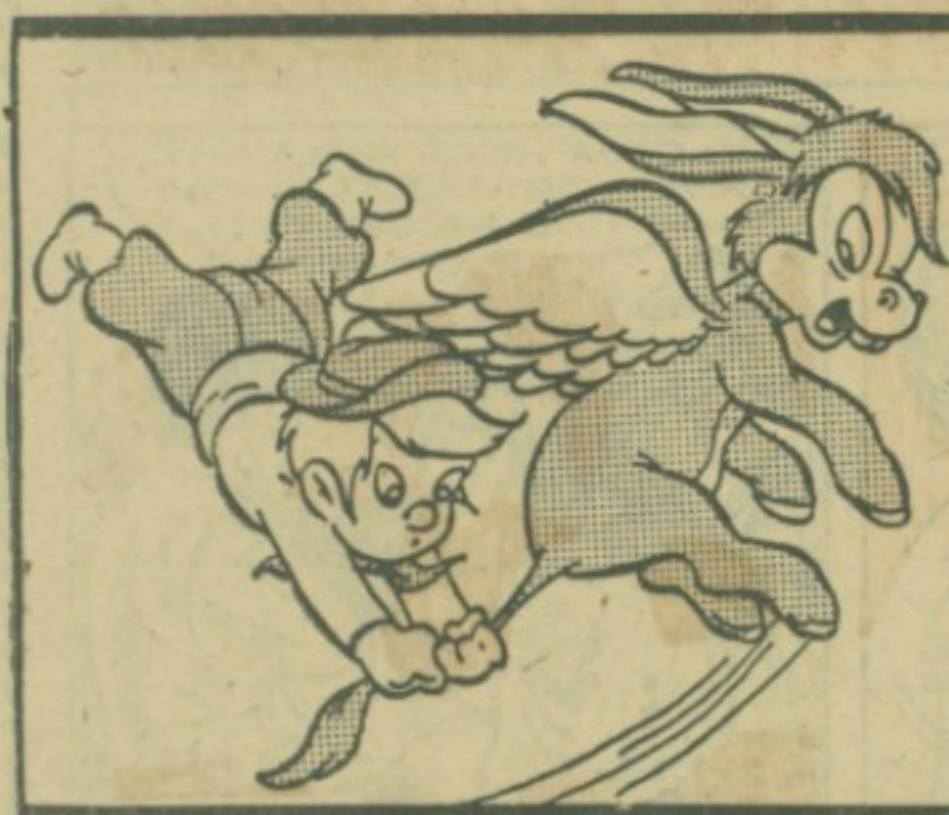
Спазивиши вероватно први пут у свом веку човека, дивокоза се стресла од страха, али није могла ни да се помакне из свог склоништа до којег се свакако једва доукла после пада са неке високе стене.

Ловац је имао о рамену пушку и то с телескопском нишанском справом, помоћу које би и најнеспретнији ловац могао да погоди чак и гундуља. Али, по неписаном закону, кога се сви ловци света држе, на рањену или болесну животињу никад се не пуца. Тако ни овај страсни ловац на дивокозе није опалио. И не само то. Он је, пошто је оставио оружје, сишао у увалу, завио дивокозу у шаторско крило, које је увек носио са собом да би се заштитио од невремена, упртно је на леђа, и после неколико сати пешачења донео је својој кући, доле у равници.

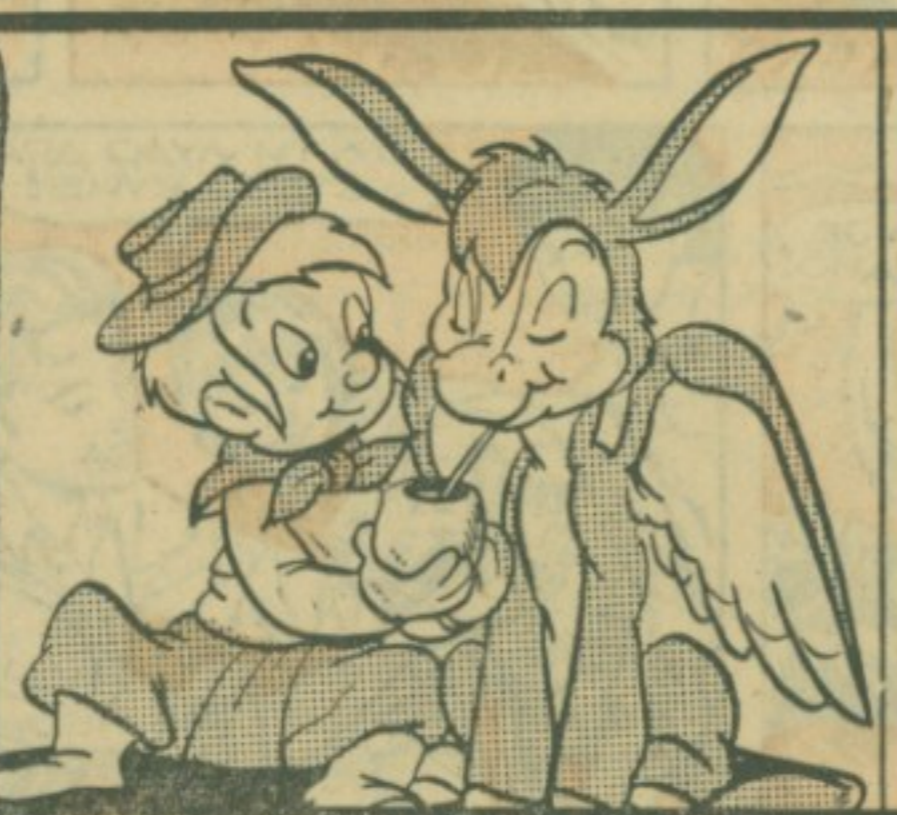
Ту је, уз помоћ своје жене почео да негује настрадалу животињу, пошто јој је претходно по свим ортопедским правилима повезао сломљене ноге дашчицама. Није изостао ни ветеринар, кога је ловац позвао да би лечење било што стручније и успешније.

И временом, мала дивокоза, коју су одмах почели да зову Гретл, престала је да дрхти и да се плаши, привикла се на људе и нову средину тако да се није више бојала ни људи ни паса, чак ни крава или волова. Људи, а особито жене и деца, долазили су из свих оближњих села да виде Гретл и донесу јој понуде, јер је за њих, горштаке, било потпуно несхватљиво да ова најдивљија и најплашљивија животиња њихових планина буде припитомљена.

А када је после неколико

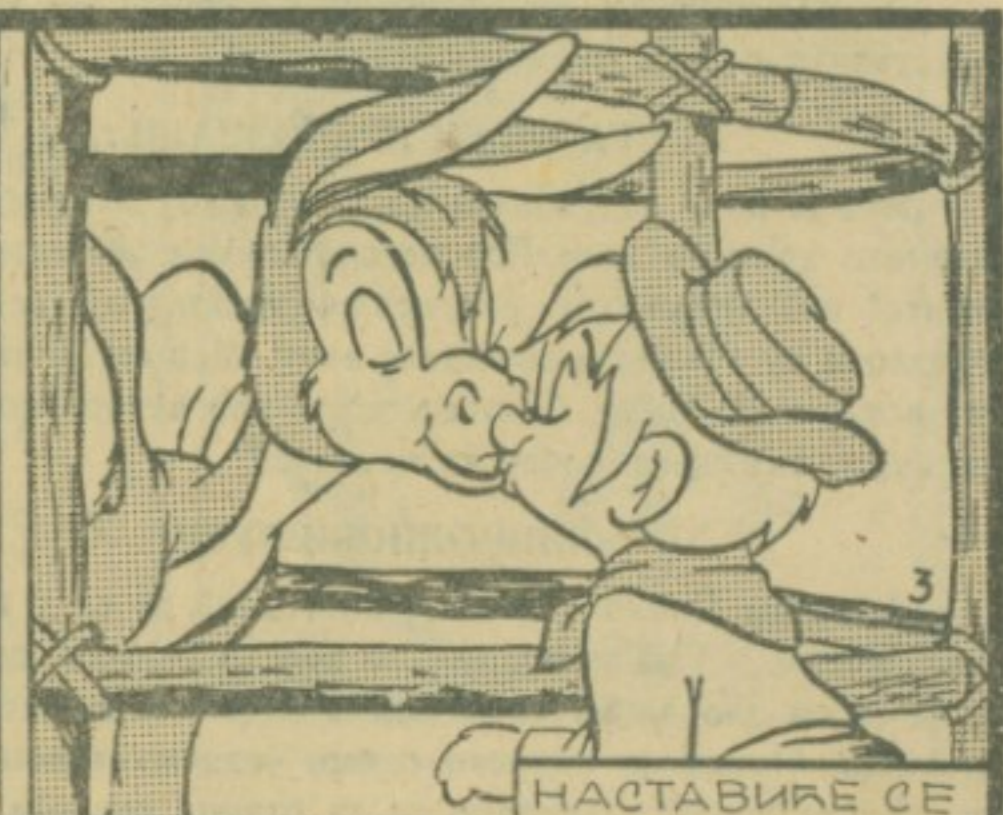
да га зграбци за његов магарећи репчић. Сада га је черсто држао.

Дао му је име Бурито. Ускоро су били најбољи пријатељи.

Саградио му је малу, слатку шталу и...

сваке вечери би ча, пре спавања, од срца пољубио и пожелио му „лакуноћ“.

НАСТАВИТЕ СЕ

ЛЕТЊЕ ПОПОДНЕ

Слика коју видите зар вам није обична и зар је лети не сусрећете готово на сваком кораку у многим местима? Сви људи не иду у планине, на море или реке да се одморе и расхладе. Пријатна хладовина може да се нађе и пред кућом, у улици којом отруји лак поветарац. Овај мотив, сликарски

леп, привукао је пажњу дугајућег фоторепортера и његов апарат је шкљоцнуо. Где је то место, ко је тај човек, какве га мисли море — нико не зна. Није то можда ни важно. То је обична слика у целом свету кад завлада летња жег.

Тајне наше коже

Руски бактериолог Вигура израчунао је да у току једног дана човек скине 12 до 15 грама површинске коже (епидерма) у виду прашице или перути. Осим тога кожа сваког дана остобаја 10 грама угљене киселине.

Доктор Вигура је утврдио да на људској кожи живи много већи број микроба него што се досад мислило. У пределу груди, један квадратни сантиметар коже садржи 9.000 до 18.000 микроба, на леђима 15.000 до 17.000, док квадратни сантиметар коже на какипрсту претставља прави расадник микроорганизама, којих на тако малој површини може бити 100.000 до 125.000.

Из извештаја овог научника такође се сазнаје да кожа садржи два милиона знојних жлезда и да за 24 сата из нашег организма испари три литра зноја. У случају напорног рада или физичког замарања на сунцу, то излучивање се повећава на осам, десет, па чак и 15 литара.

АНЕГДОТЕ

ВАЖНИЈИ МУ НОВАЦ

Противници кардинала Мазарена (1602—1661) били су штампали и почели да растурају књижице у којима се оштрим речима нападао овај француски државник. Кад је то чуо, Мазарен је наредио да се све књиге заплене, с намером да их спали. Али, кад их је прикупио, предомислио се. Уместо да их уништи, тајно их је распродао преко својих људи, што му је донело 40.000 талира.

ДОБАР ОДГОВОР

Луј XIV био је необично изненађен кад је усред зиме срео једног гаскоњског племића који је на себи имао само платнено одело. Краљ га заустави и упита:

— Побогу, човече, како издржавате на овој хладноћи у тако лакм оделу? Ја цвокоћем зубима нао сам обукао бунду.

— Величанство, — одговори Гаскоњац — учините као ја: ставите на себе сву своју гардеробу!

ДА ГА НЕ БИ ПРЕПОЗНАЛИ...

Кад је први пут приказано у париској „Комеди франсез“, познато драмско дело Проспера Мерима „Каруце св. сакрамент“ није наишло на разумевање публике. Усред претставе гледаоци су стали да звижде и вичу. Мериме је такође седео у дворани. Да га не би препознали као аутора комада, он је и сам, из све снаге, почео да звижди.

ЛИНКОЛНОВИ ЗУБИ

Абрахам Линколн савна једног дана да се у неким антикварницама у Спрингфилду, као велика реткост, продају зуби које је он дао да му се изваде док је још живео у овој варошници. Одмах је написао писмо једном старом пријатељу из Спрингфилда и замолио га да откупи све ове зубе и пошаље му их. После недељу дана добио је пакет и у њему — 195 зуба.

КАКО ЈЕ ШОПЕН КОМПОНОВАО ЧУВЕНИ ПОСМРТНИ МАРШ

У атаљеу Шопеновог великог пријатеља сликара Зиема било се сакупило велико друштво. Поред домаћина био је ту још сликар Рикард музичар де Полињак и Шопен. Сви су били врло весели. Атаље је био подељен у три дела по моћу застора. У једноме био је усправљен скелет који му је служио као модел. Поред скелета налазио се пијанино покривен прозачном матером. Када се Зием и Рикард једног тренутка нађоше сами, први предложи да скину са пијани-

на тканину и њом покрију скелет, а сам се подвуче да би могао да га покреће. Цело друштво се громко смејало. Музичар де Полињак дочепа скелет, уви се с њим у застор, седе за пијанино и удари неколико акорда.

Тада се и Шопен упути пијанину, седе поред де Полињака и поче да импровизује.

Смех се убрзо стиша и претвори у аплауз и одушевљење. Тако је у шали и весељу постао чувени Шопенов Посмртни марш.

изванредно мек душек, пресвучен сјајном кадифом, који је био напућен — ошишаним брадама и брковима његових војника.

Кад је енглески адмирал Хорације Нелзон потукао француску флоту, његови морнари донели су му на поклон велелепан мртвачки сандук који је бродски дрводеља истесао од главне катарке француског адмиралског брода. Да ли се Нелзон обрадовао овом поклону или не тешко је данас рећи, али је чињеница да га је голенама чувао у својој кабини, да би, назад, у њему био и сахрањен.

НЕОБИЧНИ ПОКЛОНИ

У жељи да избегну уобичајене поклоне за празнике или друге свечане прилике, људи понекад одлазе у другу крајност и дарују своје блиске предметима који, уместо радости, могу да изазову само запрепашћење, па чак и очајање. Тако је неки човек из Ворена, у амерчкој савезној држави Охају поклатио својој супрузи за рођендан слона тешког готово хиљаду килограма. На страни људи и њихови настра ни поклони не интересују нас, али је занимљиво да је и историја забележила неколико оваквих поклона.

Лудвик I Баварски добио је једном на дар од својих трупа

СПАСЕН

Пре извесног времена, мештани једног малог села близу Пинерола, у Северној Италији, узбунили су очајнички крици који су допирали с једне њиве на истуреном обронку испод кога се пружала дубока јаруга. Кад су стигли тамо, имали су шта видети. Низ стрму страну изнад јаруге висно је магарац, с главом наниже, а над њим, очајнички се одупирући ногама о тле, његов власник држао га је чврсто за реп. Људи су прискочили и извауки животињу.

Невезаним реченицама човек им је испричао како се то догодило. Док је орао своју њивицу, с магарцем упрегнутим у плуг, наједном је са ужасом видео како се животиња, дошавши до краја бразде, омакла, изгубила равнотежу и суовратила се низ стрмину. Он је ипак стигао да свог „хранитеља“ ухвати за реп.

Чим је то испричао, човек се онесвестио, а магарац је мирно, као да се ништа није десило, стао да чупка траву која је расла самом ивицом обронка.

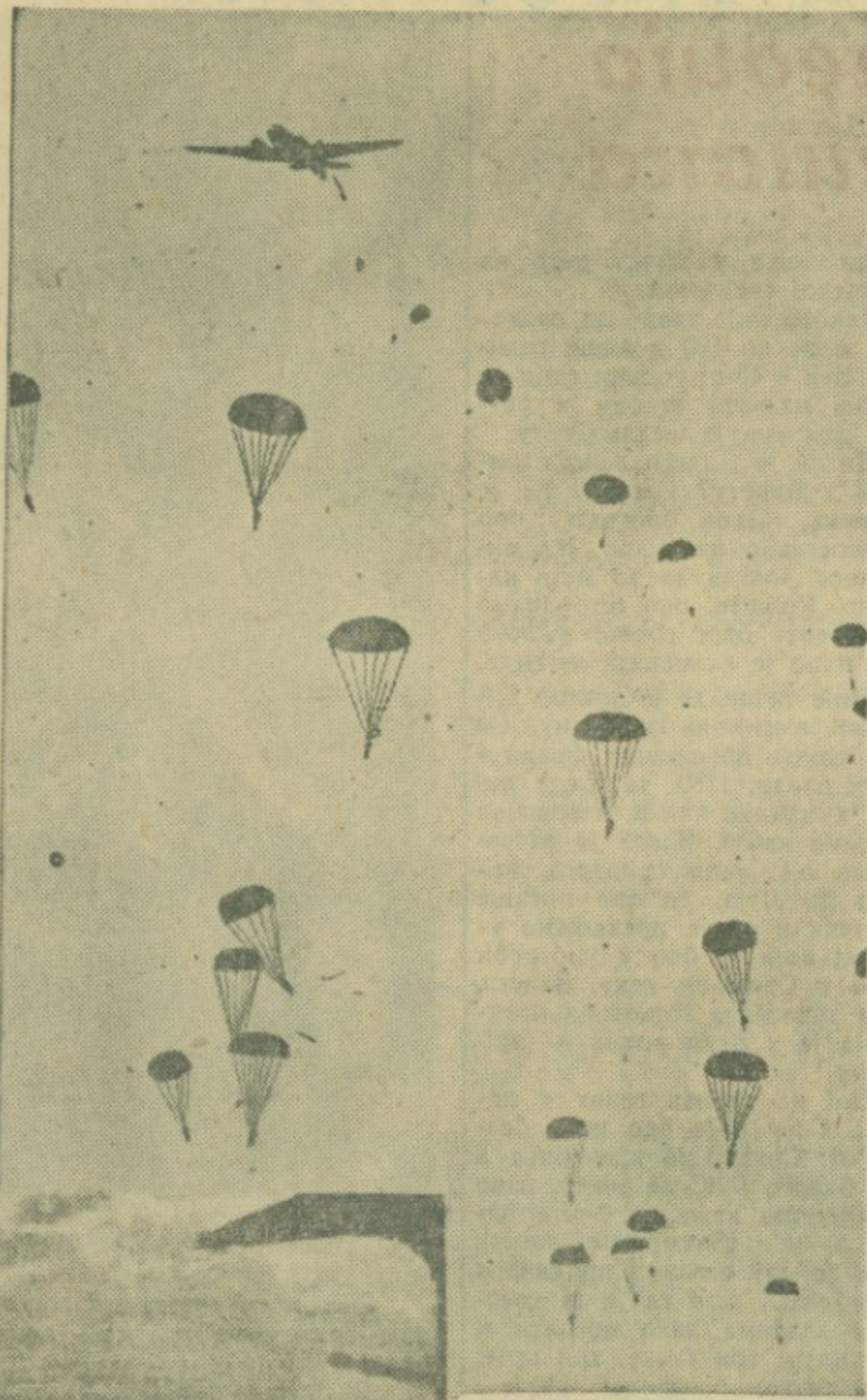
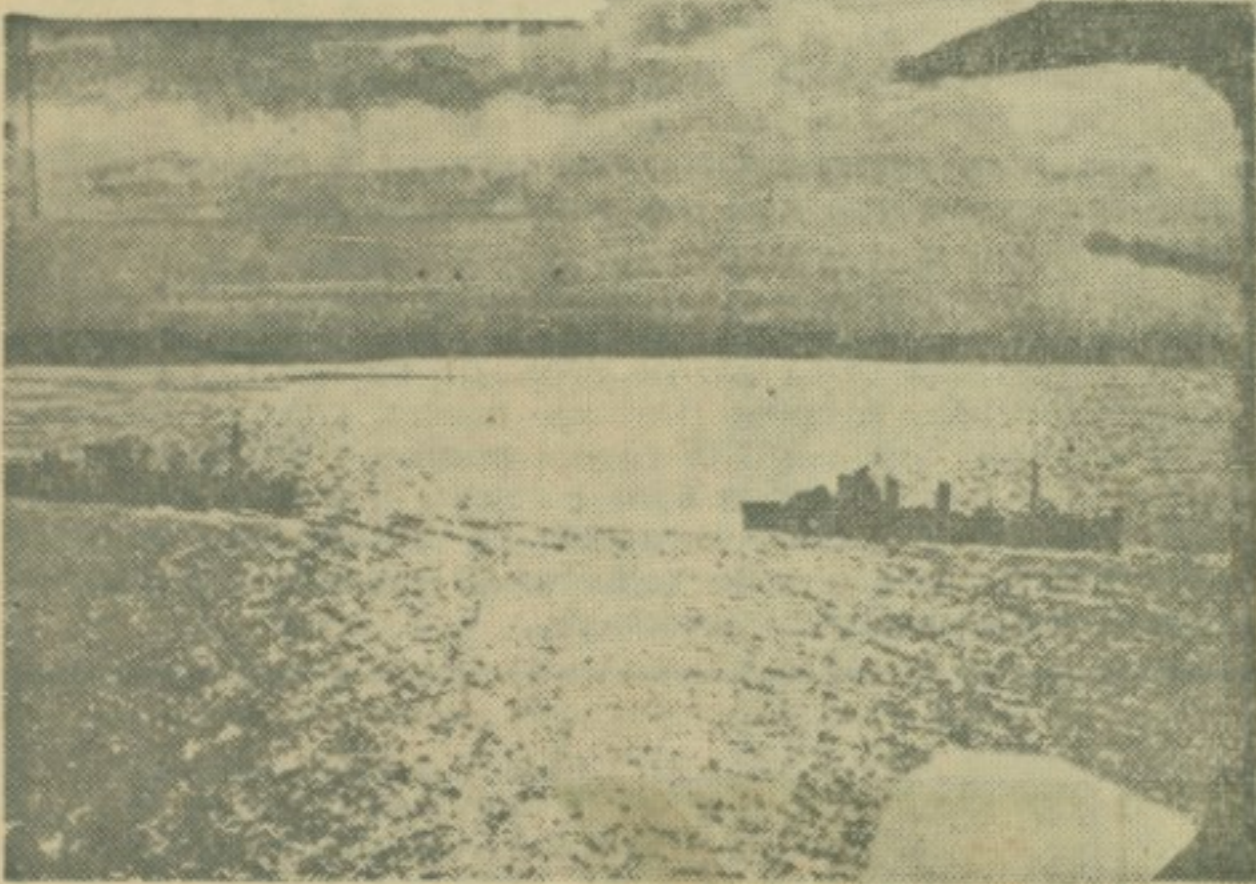
СТАРИ ЖУЉА

WALT DISNEY

ИЗ ИСТОРИЈЕ КОМАНДОСА

Задатак извршен за 21 минут

Замисао и стварање првих ударних група, под именом „командоса“ припада британској војсци. Снажни младићи, претходно спортски тренирани и војнички добро обучени, своје прве успехе постигли су на фронту у Киренанди. Као један од најлепших њихових подвига сматра се извршени задатак код Бриневала у Француској, о коме се говори у нашем чланку.

ћи и рећи по чему се могло закључити да ни саме нишанчије нису убеђене да треба пуцати.

Пустош

Тако је прошло десетак минута.

— Наједном, прича један од учесника, као да се догодило чудо. Журнуло је стотину црних ђавола који су бешумно домилили Немцима иза леђа, пошто су претходно пресекали бодљикаве жице и задавили неколико пренеражених стражара. Ручне гранате су почеле као водоскоци да искачу са свих страна, и непријатељи су уз паклену вису насумице појурили кроз помрчину. Нико не би могао рећи колико је трајао овај пакао. Ми смо, као под хипнозом, огромном брзином чинили покрете научене у току многих вежби у логору. Неочекивано, били смо осветљени млазом јаког рефлектора са наше корвете „Нериде“, која се приближавала обали, и тек тада смо сагледали сву пустош. Од центра за обавештавање, остало је само неколико апарата које смо понели. Четрдесетак заробљених Немаца повели смо према обали.

Ослобођен копрене, Месец нам је јасно осветљавао пут тако да смо брзо нашли послате чамце. Пренели смо седмнаест углавном тешких рањеника, од којих су тројица били Немци. Девет другова се није укрцало на брод. Смртно рањени остали су на оштрим литицама.

Група која се спустила на пут за Сент-Адресу није имала додир са непријатељем, али они код Октевила имали су црне руке посла и претрпели тешке губитке, што их ипак није спречило да изврше главни задатак.

У 23 часа и 51 минут напад на Бриневал био је завршен и циљ постигнут.

Опасни и после 35 година

Власти у Бону решавају на који начин би се могле уништити велике количине отровних гасова осталих после Првог светског рата. Више од 35 година налазе се они ускладиштени у напуштеним рударским омањима Ратигена недалеко од Диселдорфа. Ти отровни гасови на бази арсеника смештени су у 197 буради по 200 килограма која су већ нагривена, тако да се не могу транспортовати без опасности по становништво. Отровни гасови су затрвали воду многих извора и речца у околини Диселдорфа.

Париз — град чистоће

Париска општина је донела одлуку да поред осталих својих врлина Париз добије још једну која му је досад недостајала: да постане узорно чист. У ту сврху париске улице и зграде уређиваће се двапута више него досад. Кроз неколико дана општинска служба чистоће замениће или поново обојиће 35.000 табли са назнаком имена улица. Кондуктерима аутобуса као и путницима биће забрањено да бацају искоришћене карте по улици. Настојници свих зграда примиће нарочита колиџа која предвиђа да сваки Парижанин ако од 25 јуна баца парче аутоматско прањење сметлишта. Али најтежа је одлука она хартије на улици буде кажњен са 1.800 франака.

Пингвини и хладноћа

Међу животињским светом Антарктика пингвини изазивају посебну пажњу. Научнике највише занима тајна њихове изванредне отпорности према хладноћи. Они одржавају своју телесну температуру од 37 степени чак и када је око њих 55 степени испод нуле. Кад би се открила тајна ове чудесне ауто-терморегулације, сматрају научници, могао би се решити и проблем заштите људског организма од хладноће на великим висинама, у поларним областима и за време васионских путовања.

Чудне супротности

Једна недавна статистика показала је парадокс своје врсте: 80 одсто радника и службеника у њујоршким вешерницама су црнци и црнкиње, а готово 20 одсто људи жуте боје коже, док радници који товаре угљь у 90 одсто случајева су белци.

Летећа кућа

У Америци је почела производња малих кућа од пластичне порозне материје, толико лаких да се могу преносити хеликоптерима и на земљу спустити падобранима. Маса се добија од еуретана и, стављена између две алуминијумске плоче, може да „нарасте“ 30 пута.

Једне вечери, фебруара 1942, у скромној канцеларији на Дофин Скверу, у Лондону, вођ групе сер Нигел Норман чекао је два официра које је знао само по чувењу. Један је био авијатичар П. С. Пикар који се прославио у биткама изнад Енглеске и носио неколико одликовања, а други мајор П. Д. Фрост, који тек што се вратио из борби око Тобрука где је у неколико смелих акција пружио доказе о својој изванредној храбрости.

Капетан Нигел Норман изгледао је забринут. Задатак који је добио од британског генералштаба био је велики: први такве врсте и толико обима. Није лично ни на продирање извиђачке патроле у дубину непријатељске позадине, ни на диверзантски напад. Требао је напасти циљ и осигурати повлачење на први поглед неизводљиво. Уз то, било је одређено много људи за напад, и већина је морала да се врати у базу. Циљ је било место Бриневал, двадесет километара удаљено од Хавра, у коме је требало уништити постројења немачког центра за откривање авиона.

Године 1940, Енглези су од Бриневала начинили веома значајан војни центар. Пре него што је пронађен радар, они су ту располагали „Леком“, аутоматским обавештачем за авионе, чију су тајну љубоморно чували. Приликом повлачења командант сектора је добио наређење да уређаје не повлачи, већ да их преда француским властима на чување! И наравно, чим су Немци ушли у град први задатак им је био да конфискују драгоцене апарате начињене у Енглеској и да помоћу њих сад они откривају и обарају енглеске авионе.

Задатак

У заказани час два официра су ушла у канцеларију и капетан им је одмах рекао: — Следећи састанак имаће се са својим новим нижим командним кадром. Јесте ли већ чули за Бриневал? Авијатичар је потврдио климнуо главом.

— Влада је донела одлуку да се Бриневал уништи, — наставио је капетан. Наши бомбардери не могу више да врше успешне нападе. Послаћемо комбиноване снаге у Нормандију да се инструменти или баце у ваздух или врате у Енглеску.

Командоси су у Камберлију били подвргнути специјалном начину живота и обуци. Знано се једино да се, некид иде. Двојица официра чак ни својим непосредно потчињенима нису саопштавали ништа.

У току наредне седмице обустављена су сва одсуства, а 27 фебруара у 21 час, официри и подофицири позвани су на састанак. Без икаквог објашњења, свакоме од њих је уручен запечаћен коверат који су смели да отворе тек пошто узлете, у 23.30. Командосима је наређено да се обуку у црна лака одећа и да лице нагараве чађу. Пошто нису носили намирнице, претпостављали су да пут није дуг.

Командант експедиције знао је тачно где се налазе радио-уређаји у Бриневалу, јер их је сам намештао. Седм барака са прецизним инструментима налазиле су се на бетонским основама иза хридина и биле су тако скривене да их ниједан авионски погодак не би могао пронаћи. Сем тога, њих је окружавала густа бодљикава жица кроз коју је пролазила електрична струја. Бараке је штићено један ескадрон „оклопних гренадира“ који се налазио у Сент-Адреси, петнаестак километара удаљен од Бриневала и Осма моторизована пешадиска чета из оближњег места Октевил.

Према обавештењима Интелигенс сервиса запленавање или уништење уређаја могло би да се обави једино ако немачке јединице буду „приковане“ за своје касарне.

Командоси не знају куда иду

У 22,15 часа конвој од двадесет и једног камиона напустио је Камберли. После једне миље, возила су подељена у три групе и свака је пожу-

рила ка једном од узлетница где су их чекале спремне ескадроне бомбардера типа „Ланкестер“. Сви су се авиони истовремено подигли у 23,30 часа. Била је месечина, а танак слој магле се вукао преко Ламанша. Изнад канала бомбардерима се придружило шест ескадрила ловца типа „Спитфајер“ који су летели 1.500 метара изнад њих.

Сваки бомбардер носио је тридесет и једног падобранца. Док су мотори тутњали, унутра је владала мртва тишина. Људи су предосећали озбиљност задатка. Свако од њих је носио по шест бомби и оштру каму поред револвера. Само командант одреда и вође група имали су пушкомитраље.

Сваки вођа групе је саопштио: — Пошто се спустимо на земљу, сакупите се око мене ради издавања заповести. Ако неко залута, нека се повуче према обали, али тек после 35 минута.

Група капетана Нормана спустила се код Сент-Адресе. Друга група код Октевила имала је задатак да заустави надирање пешадије и уништи моторна возила. Трећа група је спуштена на друм између Сент-Адресе и Октевила, где су одмах постављене нагазне мине. Капетан Норман је упутио наредбу јединицама морнарице, да саспу концентричну ватру на околне јединице у Сент-Адреси јер су претстављале озбиљну опасност.

Један од првих који се попео на гребен са радио-станицом био је мајор Фрост. Непријатељске сирене заурдале су на узбуну и њихови митраљеви су „на слепо“ осули ватру. Према препорукама командоса нико од њих није одговорио.

Пошто је све било тихо, Немци су се умирити. Међусобно су се довикивали и главно издавали заповести. Чуо се само понеки рафал, све кра-

WALT DISNEY ОД ИКАРА ДО РАКЕТЕ

ВАЗДУШНИ РАТ! ЕВО ТИ! ЈУЧЕ СИ СЕ ИСПЛАЗИО НА МЕНЕ, А?

ЗАТИМ СУ ДОШЛИ ДВОБОЈИ РЕВОЛВЕРИМА И ПУШКАМА...

... ШТО ЈЕ ДОВЕЛО ДО ИНСТАЛИРАЊА МИТРАЉЕЗА... УСПЕШНО, СЕМ БЕДНЕ СИТНИЦЕ...

СМЕТАЛА ЈЕ ЕЛИСА!

АЛИ КАД ЈЕ ПРОНАЂЕН УРЕЂАЈ ЗА СИНХРОНИЗОВАЊЕ КОЈИ ЈЕ ОМОГУЋИО ДА МЕЦИ ПРОЛАЗЕ ИЗМЕЂУ КРИЛА ЕЛИСЕ КОЈА СЕ БРЗО ОКРЕКЕ...

АВИОН ЈЕ ПОСТАО СТРАХОВИТО ОРУЂЕ.

НАСТАВИТЕ СЕ

КАКАВ ОТАЦ ТАКАВ СИН

Поводом приказивања најновијег Чаплиновог филма у Паризу, велики комичар је одржао састанак с новинарима, на коме је, између осталог, рекао: „Оставио сам за свагда свој традиционални шешир, штап од трске и цокуле. Теме мојих филмова и начин тумачења улога пошли су другим путем“. Међутим, „традиција“ је, како изгледа, ипак остала у породици. Ево фотографије Јуџина Чаплина, Чарлијевог сина, који је на шездесет девети рођендан свог оца обукао његов незаборавни костим.

Апарат за гласање

Аутоматика и електроника налазе данас све ширу и често најнеочекиванију примену. Тако су недавно француски инжењери конструисали електронски аутомат предвиђен за обављање гласања и пребројавање гласова у француској Народној скупштини.

Како ради тај апарат? Председник скупштине, при тиском на дугме које се налази на специјалном пулту, отвара и завршава процедуру гласања. Пред svakим послаником налази се по једна даска са четири дугмета за „изражавање воље“: „за“, „против“, „уздржавање од гласања“ и „неучествовање у гласању“. Свега 7 до 10 секунди пошто је и последњи од посланика изразио свој став при тиском на одговарајуће дугме, на нарочитом екрану, видљивом целој сали, појављује се коначан резултат гласања. Нови апарат „положио је испит“ с најбољом оценом и ако га француска Скупштина „изгласа“ биће дефинитивно монтиран.

РЕКО-ДЕР У ДУЖИНИ БРКОВА

Светски рекорд у дужини бркова држи Немац Виљем Ролет, бивши полицијски стражар из Келна, коме је сада 85 година. Дужина једног његовог брка износи 55 сантиметара.

Тешко зебрама

Да би спречиле силно размножавање зебри, јужноафричке власти одлучиле су да из других делова свог континента увезу велики број лавова, које ће пустити за једно одређено време у резерват Етош, где су се зебре нарочито размножиле.

Енциклопедија грешака

Тедан духовити Енглез, иначе хумориста по занимању и филолог-аматер, Томас Џеј, потрудио се да испита и провери многе „истине“ које примамо у току живота и да од оних које су се показале као грешке или заблуде начини збирку. Књига која је из тога настала могла би се с правом назвати анти-енциклопедијом, али је он ипак више волео да је назове — „Енциклопедијом грешака“.

Међу грешкама које је Џеј прикупио налазимо многе које и сами свакодневно правимо, али и неке којих се држимо мада смо их и досад сматрали за грешке. Ево неколико:

Израз „лабудова песма“ не ма баш никаквог оправдања, јер лабуд нити пева у току живота, нити пропева пред смрт. Па ипак, у свом фигуративном значењу овај израз је остао, па ћемо га свакако, и поред тога што га је Џеј унео у своју енциклопедију, и даље употребљавати.

Да је Клеопатра била египатска краљица тачно је само упола, каже Џеј. Она је била краљица, али — грчка! Овде Џеј мисли на то да Клеопатра припада грчкој династији Лагида, која је владала Египтом од 304 до 30 године пре наше ере. Њен оснивач Птолемеј Сотер био је генерал Александра Великог, после чије смрти је наменован за сарапа Египта и Либије.

Езоп није написао такозване Езопове басне. Многе од тих басни нађене су у египатским папирусима написаним хиљаду година пре Езоп. Неки тврде да Езоп уопште није постојао, већ да је „његове“ басне прикупио,

многи доцније, неки римски писац.

Назив Америка не потиче од имена Америга Веспучија, флорентинског морепловца који је описао нови континент, већ се дугује неком Ричарду Америку. Тај Ричард је био шериф у Бристолу и пријатељ морепловца Џона Кабота, који је, из захвалности што му је Америк редовно исплаћивао пензију добијену још од Хенрика VIII, почео јавно да назива нови континент — Америком. Наравно, ово треба узети само као Џејово мишљење, које већина научника не дели.

Назив „слепи миш“ исто тако је погрешан. Зар се може назвати слепом животиња која „види“ чак и у мраклу мраку! А нормално је да слепи миш, као ноћна животиња,

види боље у мраку него на сунчевој светлости.

Такође није тачно да слонове живе по 100 и више година. Већ у 45-ој години слон се може назвати старим и ретко доживљује седамдесету.

Да ли је Диоген занста живео у бурету? Изгледа да је Сенека, његов биограф, ово једноставно измислио, јер никаквог доказа за то није нађено. Уопште, оно што знамо о животу овог грчког филозофа пуно је елементарне легенде.

Није тачно да је доктор Гилотен измислио гилотину. Он је само предложио француској влади, 1789, да уведе неки хуманији начин извршења смртне казне. Влада је затражила од једног хирурга, неког др Луја, да ово питање проучи и он је предложио уређај који је био у употреби још у Средњем веку. Занста, ова такозвана гилотина називана је у прво време — дужета.

Ној не скрива главу у песак. Снег није бео него безбојан. Сунђер је животиња а не биљка. СОС не значи, како се обично каже, „спасите наше душе“ (Save our souls), већ је тај сигнал прихваћен само зато што га је Морзеовим знацима лако пренети и примити: три тачке, три црте, три тачке.

Најзад, битка на Ватерлоу није вођена на Ватерлоу. У француским енциклопедијама она се наводи као битка код Мон Сен Жана. Та грешка је увек много љутила Виктора Ига, па је у својим „Јадницима“ настојао да је исправи.

Ова стара гравура представља великог физичара Папина како замислио седи крај свог чувеног проналазка — „Папиновог лонца“.

Дени Папин рођен је у Француској (1647—1714) и цео живот је посветио науци. Његова је заслуга што је откривена покретачка снага водене паре. Да би избегао злостављање на основу прописа Навигског едикта, који је осуђивао слободоумље, Папин је 1707 године прешао у Немачку где је покушао да начини парни брод с точком и четири лопатице. Он је, као што је познато, дошао до теорије о искоришћавању водене паре помоћу херметички затвореног „лонца“ у који је уграђен вентил сигурности.

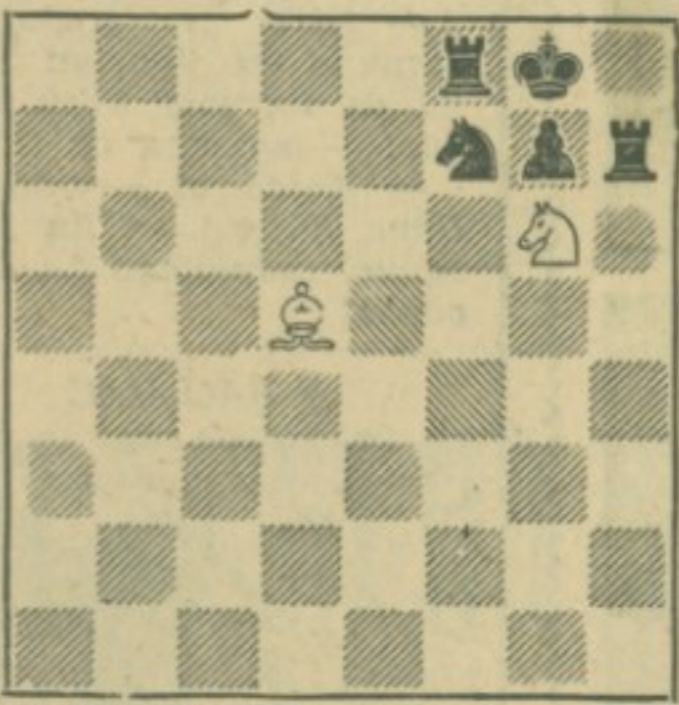
ТОМАХАВК И ИЗГУБЉЕНО ПЛЕМЕ МАЛИХ РАТНИКА

КРАЈ

Учимо шах XVII

Да не бисте, на основу прошле лекције, схватили да се вечни шах може давати само дамом, поставите фигуре као што вам показује ова слика:

Црни има два топа, једног скакача и једног пешака, а бели само доваца и скакача. Као што видите, црни је много надмоћнији и победа је његова, али само у том случају ако је он на потезу. А ако је на потезу бели, партија је — реми. Како?

Бели скакач иде на поље е7 и даје црном шах. Као што знате, скакач је фигура од које се не можете закљонити, а у овом случају црни не може ни да га однесе, па мора да стави свог краља на поље х8. Бели одмах враћа свог скакача на поље г6 и опет даје шах. Црни краљ иде на г8, једино слободно поље, а бели скакач опет га напада са поља е7, и тако стајно. То је вечни шах скакача, а вечни шах, као што знате, значи нерешену, реми партију.

У овом случају бели не добија партију, али је и не губи, иако би морао да је изгуби. Замислимо да је он дао шах скакачем стављеним на поље г6, а затим, кад се црни краљ померио на поље г8, да је однео црног топа на пољу ф8. Црни би, разуме се, однео краљем белог скакача. То би значило да је бели део скакача за топа, слабију фигуру за јачу, али у овој позицији то би њему донело пораз. Зато ће он оставити црном топа и скакачем стално нападати црног краља — давати му вечни шах.

ХОРМОНИ МЛАДОСТИ КОД ИНСЕКТА

Наука је утврдила да се у мозгу неких инсеката налазе две мале жлезде које луче „хормон младости“ све док је животиња у стању ларве. Кад она доволно одрасте, лучење престаје и настаје преобрајај у инсекта. Међутим, ако се жлезде преседе са младе на зрелу ларву, ова се неће претворити у лептира кад би требало, него ће да продужи своју младост.

Испитивања ће ускоро почети и на савршенијим врстама животиња, нарочито на сисарима, а последњи опити извршиће се на човеку.

Хормон младости открио је 1936 године енглески биолог Вилсворт, а први је извршио пресађивање амерички професор Карол Вилијемс тек 1956. Захваљујући овом проналаску, Вилијемс је релативно лако успео да изврши калемљења многобројних жлезда, мада сва нису потпуно успела.

„БУБАМАРА“ ИЗ БУДИМПЕШТЕ ПЛАШИ СЕ РАРМЕ

Досад су кибернетичари прозвели више разних електронских животиња међу којима су најчудије „корњаче“ енглеског професора Греј Валтера. Међутим, у мађарском институту за кибернетику Данијел Мужка произвео је електронску „бубамару“. Лампе, мотори и електронске везе у њој служе веома добро и може се рећи да будимпештанска бубамара има јаке мишиће, здраве живце и добре рефлексе. Начињена је тако да се сама креће чим се дневна светлост укаже, што значи да „воли“ дан и сунце. Али, она не трпи ларму, не се чак и плаши: ако опали пушка док је она у покрету, одмах се зауставља. Електричним струјањем „бубамара“ су осигурани извесни условни рефлекси као код њених природних посестрима. Само — ова „буба“ не може да слеће на деце руке, јер је тешка неколико килограма а велика као писаћа машина.

ТЕЛЕВИЗИЈА И РАДАР

Да би боље контролисали ваздушну службу на обалама Атлантике Американци су навели из Француске 20 електронских апарата, који преносе обавештења помоћу радара на телевизор. Надзор над ваздушним саобраћајем помоћу ових апарата може се вршити из једног централног бироа и са велике удаљености. Таква апаратура купили су и Белгијанци да би контролисали ваздушни саобраћај за време Међународне изложбе у Бриселу.

УРАНИЈУМ У ДУНАВУ

Пре кратког времена, како су Аустријанци објавили, откривен је уранијум у Тримелкаму, у Горњој Аустрији, али су његове налаге тј врло мале. Друго сазнање изазвало је веће изненађење — на универзитету у Бечу, прецизном анализом воде из Дунава, добијене су следеће цифре: 1,7 микрограма уранијума из 1 литра воде.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Рехабилитација чаја и кафе

Велик број људи сматра да претерана употреба чаја и кафе изазива непријатности. Међутим, неки амерички стручњаци не мисле тако и настоје да „рехабилитирају“ ова два напитка. Наиме, они не поричу да су чај и кафе готово без икакве вредности за исхрану али кажу да садрже друга призната својства. По једној прастарој реченици, чај и кафе „могу да учине живахним и будивим чак и дух самртника“.

Чај и кафе снабдевају организам не само кофеином, већ и разним минералним састојцима и витаминима: манганом, чија количина у црном чају варира од 7,9 до 138 милиграма на 100 грама, док у зеленом чају може да достигне и 324 милиграма; бакром, кога индиска кафа садржи од 1 до 3 милиграма на сто гра-

ма, а неки вијетнамски чајеви чак и до пет одсто. Он стимулише централни нервни систем, узбуђа рад срчаног мишића и активира функцију бубрега.

Ови стручњаци су на крају закључили да употребу чаја и кафе препоруче, а не да од ње одвраћају, као што се то понекад чини. Наравно, за оне људе који су претерано нервозни, где кофеин може да изазове несаницу, ова пића нису препоручљива.

ВОЛЕ ГРАМОФОН...

Продаја грамофонских плоча у Америци у прошлој години достигла је астрономску цифру од 400 милиона комада, што значи да је за 88 милиона већа него у претходној. После Другог светског рата, број оних који слушају музику са грамофонских плоча порастао је за 100 одсто.

ШАРЕ НА ШКОЉКИ ОДРЕЂУЈУ ВРСТУ

Тешко се разликују врсте шкољки. Да би се утврдило којој врсти шкољка припада потребно је расећи њено тело, а уколико нема меких делова одређивање је тешке. Ира Кор-

вел из Британске Колумбије објавила је у канадском зоолошком журналу да се и помоћу малих делића љуштуре може одредити којој врсти припада помоћу карактеристичних шара. После глечања љуске те шаре постају изразите. Тако је утврдила да је шара код многих данашњих и старих фосилних шкољки иста.

ВИТАМИН Ц ШТИТИ БИЉКЕ ОД МАГЛЕ И ДИМА

После шест месеци експериментисања два научника са универзитета у Лос Анђелосу (Калифорнија), објавили су да се листе прскано раствором Ц витамина заштићује од сушења и добијања бронзане боје проузрокованих најчешће оксидационим средствима која се налазе у диму.

Овакве пробе су вршене са салатом, целером и пасуљем, а касније са орхидејама, ружама, спанаћем и другим биљкама.

Биљке ћелије већ садрже Ц витамин — и према ономе што су научници објавили, изгледа да он штити биљке од оксидације. Витамин Ц то чини или директно разарајући токсичне материје на листу или индиректно — помажући обнављање ћелија које су оштећене отровом.

РАДИОАКТИВНИ СТРОНЦИЈУМ У МЕДИЦИНИ

Радиоактивни стронцијум 90 се понаша слично калцијуму кад се унесе у организам. Његов пут кроз крвоток се завршава у костима. Међутим, његова употреба у медицини није могућа због брзог зракова које емитује и њихове дуге радиоактивности. Зато је др Норман Мак Доналд са Оделења за атомску енергију универзитета у Лос Анђелосу применио стронцијум 85 који

у малим количинама не штети организму и има кратку радиоактивност. Бета зраци које емитује лако се региструју.

После инјекције стронцијума 85 његов пут и смештање у костима забележени су аутоматским апаратом. На овај начин се може пратити процес зарастивања преломљене кости. Доктор Доналд мисли да ће овај метод омогућити и проучавање болести костију.

... за један килограм меда потребан је нектар из отприлике 16 милиона цветова, то јест 2,5 до 3 кг нектара. За један дан једна пчела набере свега 1 грам нектара и за ту количину мора да облети 5 до 6 хиљада цветова.

... у време кад је у многим европским земљама пудерисање косе и ношење напу-

терисаних перика било је у моди, готово у свим кућама постојало је за то нарочито ђељење, такозвана „соба за пудерисање“.

... најстарији примерци веза нађени су у гробници египатског фараона Тутмоса IV (1420—1410 пре наше ере). На једном комаду платна нађеном у тој гробници извезени су плавом, црвеном, зеленом и црном бојом цветови лотоса и биљка папируса.

начињено од порцелана.

... Роберт Фултон, проналазач пароброда, први је дао идеју за торпедо. Он је, 1805 године, приказао нов начин разарања бродова експлодирањем знатне количине барута уз само коришћење брода, и то под водом.

... за велику азијску пустињу Гоби Кинези имају два имена: Ша-Мо, што значи „пешчана пустиња“ и Хан-Хан — „суво море“.

дијанско племе које због гурманлука својих припадника носи име Велики Трбуси.

Водоравно: 1) хемиски знак за алуминијум; 2) прибор за рад; 3) тунел; 7) шаховски термин; 8) биљка из које се добија опииум; 10) временско раздобље; 11) врста цвећа; 12) лична зменница; 13) велики број; 14) врста тјавине; 17) припоја; 18) ивица река; 20) ароматична биљка; 21) домаћа животиња; 22) канцеларија; 24) град у Француској; 25) велика игранка; 26) црногорско коло; 27) једна од САД; 28) роман Агнес Смедли; 31) хемиски знак за рутенијум.

Усправно: 1) телефонски позив; 2) развој смола у етеричним уљима; 3) град у Грчкој; 4) име и презиме немачког књижевника (Г. Чаробни брод); 5) коњ; 6) тропско дрво; 7) телевизијски број; 9) прилог; 11) река у Француској; 15) комади који преноси малазијски; 16) беспосредно; 18) мери за драгоцености; 19) татарско-киргизско племе; 20) трећи степен; 22) лична зменница; 24) пољопривредна алатка; 28) тужно вође; 29) птица-тракачица.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

КАКО ДА САМИ ПОВЕЖЕМО КЊИГУ

Повезивање књига није тако тешко како би се могло помислити. Овде ћемо вам

описати најпростији начин на који се то постиже, тако да ћете моћи да повежете неку своју стару књигу или да увежете цело једно годиште „Забавника“.

Као што вероватно знате, свака књига се састоји од посебних „табака“ (свештица од обично осам листова) који су један с другим састављени концем, лепком и хартијом. Зато се догађа да се, дугом или небрижљивом употребом, ови улошци одлепе а конци покидају, па се књига „раскупса“. Повезати књигу уствари је исти овај процес, само обрнут.

Као прво, раздвојте табак књиге коју хоћете да повезете и очистите их од конаца, па „пласталиром“ уклоните остатке лепка. Пошто сте поравнали све листове, ставите табак један на други, па онаквом тестером какву видите на слици 1 (или каквом другом) вачините са стране, не много дубоко, четки усправна зареза — два и два. Захваљујући њима, добићете правилно поређане рупе за прошивање.

Сада узмите први табак (сл. 2) и раширите га по средини. Провуците кроз прву рупу, са спољне стране, иглу у коју је уденут јак коњак, затим изнутра кроз другу, а онда, узевши на исти начин други табак, (сл. 3) провучите иглу кроз одговарајућу рупу на њему и изините с њом напоље кроз другу рупу. Слика 4 показује вам да се ово изводи на исти начин и с трећим табакком, а тако и са сваким следећим, до последњег.

Овим посао није завршен. Сада је потребно да иглом и коњем поћете нагоре, крде крди се у шик-шак, од последњег до првог табака. Кад сте провукли коњак кроз почетну рупу, начините чвор и оставите крај коња да вири напоље, што ће вам послужити за везивање. Исту ову операцију поновите и с другим редом рупица

и теме је прошивање завршено.

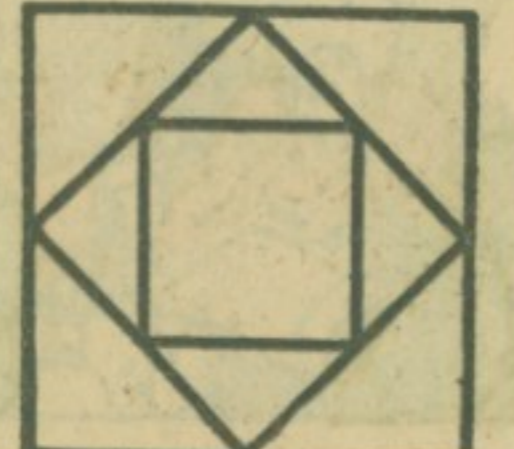
Пошто сте створили тур пидом поравнали, колико је било могуће, странице књиге, премажите неким добрим лепком ивице табака које сте прошивали, натопивши и конце. Затим узмите неку не много танку хартију, исеците од ње довољно широку траку и припремите је на припремљен лепак, као што то показује слика 5.

Сада су вам потребне корнице, од не много чврстог картона, и постава од какве сјајне хартије, по могућству с цветићима или каквим ситним шарима, која ће, добро залепљена, држати корнице за прву, односно за последњу страну књиге (сл. 6).

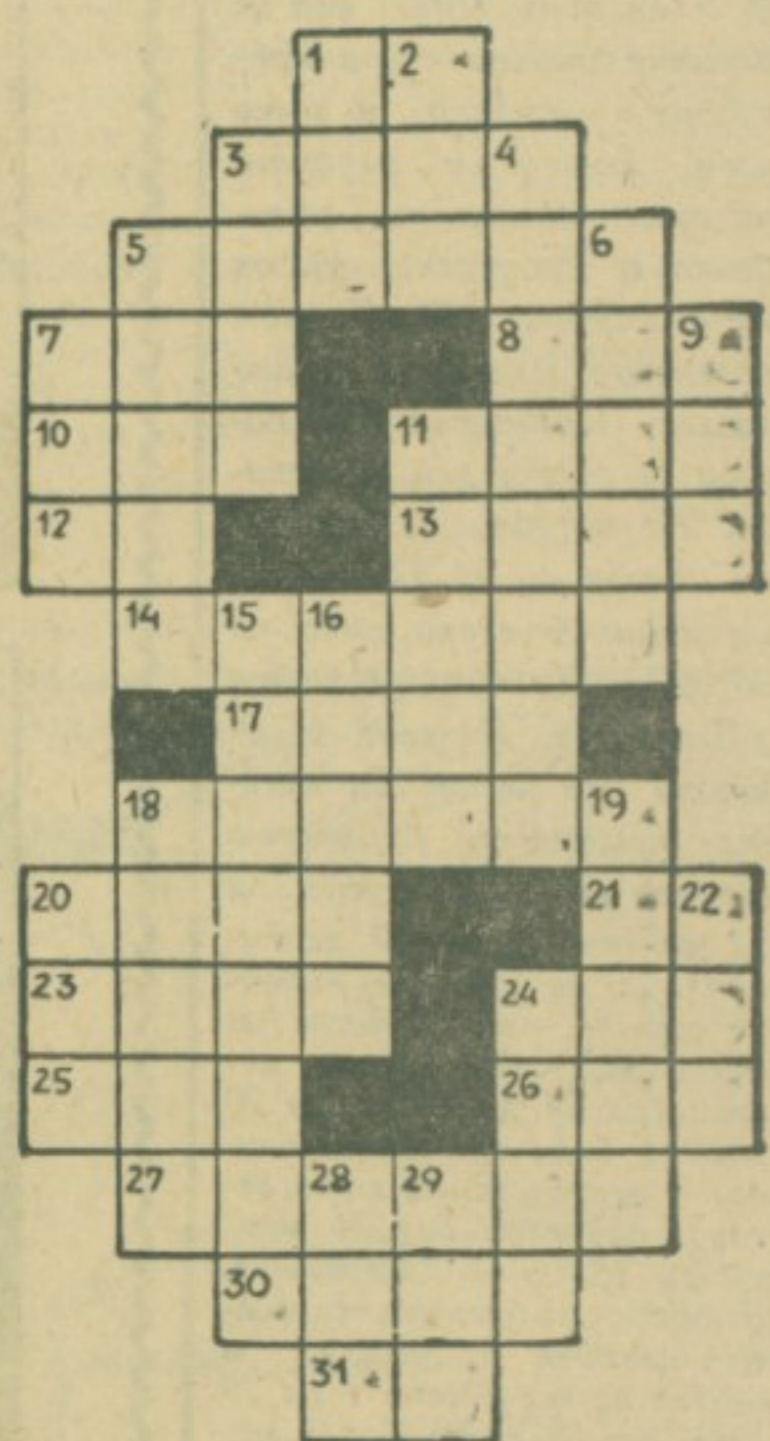
После тога ставите повезану књигу под каква тежака предмет, нека постоји извесно време. Како ће она на крају изгледати показује слика 7.

У ЈЕДНОМ ПОТЕЗУ

Овај цртеж састоји се од три квадрата уписана један у други. То је лако нацртати, али постаје знатно тешко ако се као услов постави да се за све време не сме дићи оловка са хартије, тј. да цртеж треба извести у једном потезу.

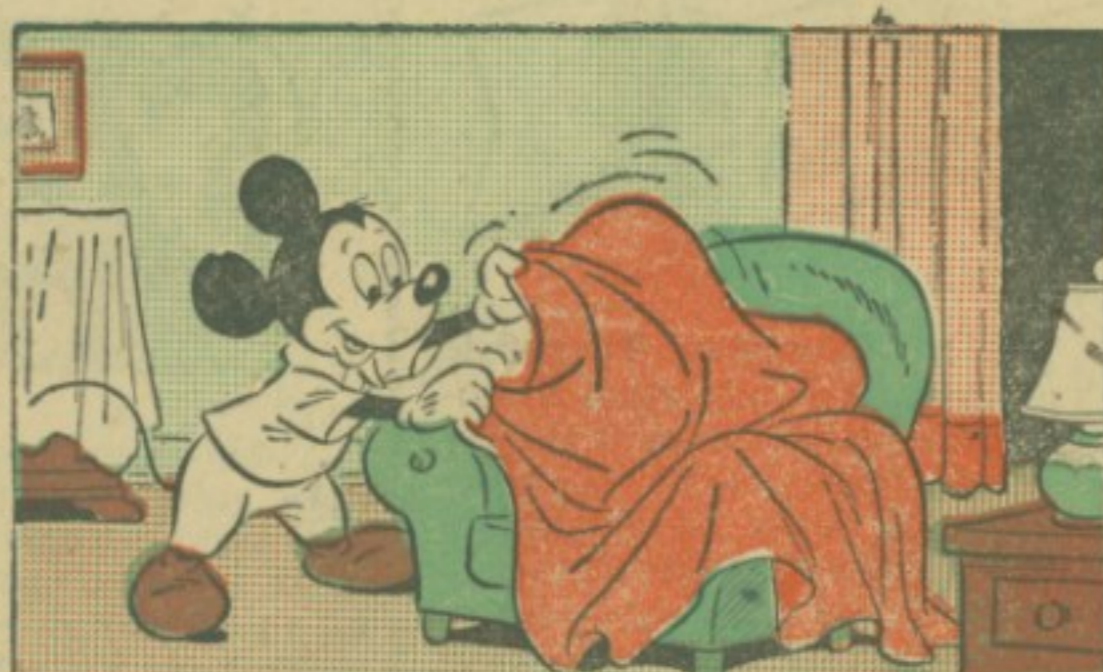
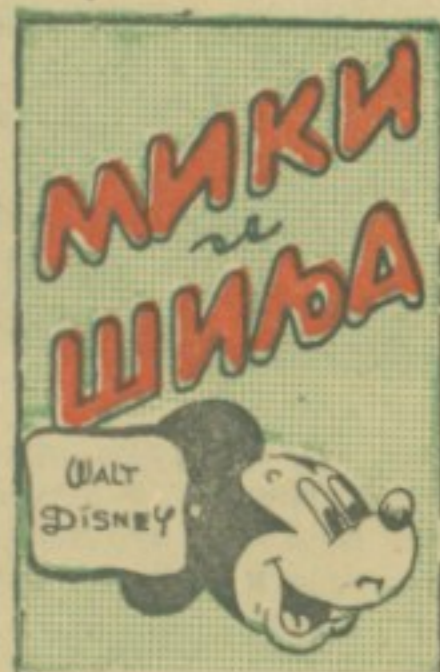
Покушајте и ви да то остварите. Верујемо да ћете већ после неколико покушаја успети у томе.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) од; 3) обим; 5) опанак; 7) адри; 8) Јоб; 10) тт; 11) „Бела“; 12) аа; 13) омас; 14) Коолин; 17) Увац; 18) смедан; 20) Амуд; 21) ИР; 23) Лена; 24) сто; 25) зми; 26) Адг; 27) ајкула; 30) Аос; 31) та.

Усправно: 1) оба; 2) лин; 3) опит; 4) Мајеница; 5) ортак; 6) колан; 7) Ата; 9) бас; 11) Вонар; 15) Румунија; 16) овера; 18) смена; 19) Нитра; 20) али; 22) пот; 24) сала; 28) хот; 29) УСА.

ПЕРА НИЈЕ ПРАЗНОВЕРАН
— Шта је, Перо, — шкрипе ти цителе! Значи да их још ниси платио, — нашали се Попај.
— Којешта! — одврати Пера Ждера. — Да је то тачно, шкрипало би ми и одело!

У ЗАО ЧАС

Онај горе: Пусту ме за тренутак да променим ризу!

УМЕСНА ПРИМЕДБА

Учитељ: Колико сада има година особа рођена 1915?
Раја: Човек или жена?

ПИТАЊА ОД ОДЖОРИ

Ко су били ваганти?
Кад је почела нова ера и рачунању година у Француској?

ОДГОВОРИ

ВАГАНТИ ИЛИ ГОЛИЈАДИ су били студенти луталице који су од 13 до 14 века лутали у већим дружинама и састављали песме у којима су износили своје доживљаје, а често су излагали заједљивој критици кардинале, епископе, па чак и папу. Они су често били преносиоци реформаторских идеја и цркви.

НОВА ЕРА у рачунању година у Француској почела је 5 октобра 1793, кад је Конвент укинуо стари хришћански календар и звео нови. Године су рачунате од дана проглашења републике у Француској, тј. од 22 септембра 1792. По том календару није више било недеље. Празнични дан постао је десети дан — декада. Та републиканска година делила се на 12 месеци, од којих је сваки имао по 30 дана. На предлог Фабра д'Евлантина, Конвент је и својој ове називе за месеце: вандемијер, бример и фример за јесење месеце (од 22 септембра до 20 децембра). То су били: месец бербе зрожља, месец магле и месец хладноће. Зимски месеци (од 21 децембра до 20 марта) били су: нивоз, пливоз и вантоз (снег, киша, ветар); пролећни (од 21 марта до 18 јуна): жерминал, флорал и прериал (клијање, цветање и ливада), и најзад летњи месеци (од 19 јуна до 16 септембра): месидор, термидор и фриктидор (жетва, жега и плодови). Пет допунских дана, који су названи санклиотиде, завршавали су годину.

ХАЈДУК СТАНКО

ПО РОМАНУ
Ј. ВЕСЕЛИНОВИЋА

КЛО
БУЈИЦА
ЈУРНУО
ЈЕ
СТАНКО
СА
СВОЈОМ
ДРУЖИНОМ

ЧИЈА ЈЕ ТО ЧЕТА КОЈА СЕ ТАКО СЈАЈНО ПОНЕЛА?
МОЈА!

БРАЋО, ОД ДАНАС НЕМА ХАРАМБАША, НИ ХАЈДУКА! ОД ДАНАС СМО ПУБЉЕНО РОБЉЕ ШТО ЗАРАМ СКИДА!... СТОЈАНЕ, ПРИМАШ ЛИ НАС У СВОЈЕ ЧЕТЕ?
ПРИМАМ, И ДОБРО МИ ДОШЛИ!

ЧУПИЋУ, ТИ СИ НАШ ВОЈВОДА, МОЛИМ ТЕ ПУСТИ МЕ ДО КУЋЕ... ЗАЖЕЛЕО САМ СЕ СВОЈИХ... ЧИМ БУДЕМ ПОТРЕБАН, ДОЛЕТЕЋУ!
ИДИ, СТАНКО, ЗАСЛУЖИО СИ!

ДОК СУ СЕ ТУРЦИ ПРИБИРАЛИ И СМИШЉАЛИ КАКО ДА КАЗНЕ ПУБЉЕНО РОБЉЕ...

ДИЖЕ СЕ РАЈА... НЕБЕ БИТИ ДОБРО ЗА НАС!
ДРУМО-ВИ ЋЕ ПОЖЕЉЕТ ТУРАКА...
ДОЛАЗИ НАМ КУЛИН ИЗ БОСНЕ... ДА АКО ОН ШТО УЧИНИ.

...НА СВЕ СТРАНЕ БЕОГРАДСКОГ ПАШАЛУКА НИЦАЛИ СУ НОВИ УСТАНИЧКИ ОДРЕДИ.

ВОЈВОДО, НЕ МОГУ ДА МИРУЈЕМ... ДАЈ МИ ШТО ГОД ДА ИМАМ СТАЛНО ПОСЛА СТУРЦИМА!
ЗЕКО, ПОЗНАЈЕМ ТЕБЕ И ТВОЈЕ ЈУНАКЕ, ЗАТО ТИ ПОВЕРАВАМ ДА ЧУВАШ УШКЕ ДРИНЕ!

НАСТАВИКЕ СЕ